

"Proletarec" je delavski list za misleče čitatelje

# PROLETAREC

GLASILO PROSVETNE MATICE J.S.Z.

ST. — NO. 1371. Entered as second-class matter, December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879. CHICAGO, ILL., 20. DECEMBRA (December 20), 1933. 618 Published weekly at 3629 W. 26th St. LETO — VOL. XXVIII.

## TEŽAK BOJ DELAVCEV ZA SVOJE PRAVICE

### JEKLARSKI MAGNATI HOČEJO SUŽNJE, NE SVOBODNE LJUDI

"New deal" bi potreboval zobe. — Tožba proti uniji. Pravica kolektivnega pogajanja pogažena

**V** WEIRTONU in Clarksburgu v West Virginiji ter v Steubenville v Ohiu so jeklarske tovarne Weirton Steel kompanije, ki je tretja največja jeklarska korporacija v tej deželi. Nad 10,000 delavcev ima uposlenih. Plačani so še slabše kot v drugih jeklarskih centrih. Kempe in ulice, na katerih žive, so najbolj zanikrne in puste izmed vseh kjer prebivajo težaki, ki garajo za jeklarske magnate.

Ko so delavci Weirton Steel kompanije izvedeli, da se smajo organizirati — da jim je celo vlada dala to pravico, so ustanovili unijo. Kompanijski biriči in bossi so jih poučili, da morda imajo delavci tako pravico drugod, nikakor pa ne v tovarnah E. T. Weirtove kompanije. Kdor ni hotel takoj verjeti, so ga odslovili. Tudi tisti delavci, ki so agitirali za unijo, so bili vrženi na cesto. Med podložniki v vseh omenjenih centrih je završalo. "Vlada jih bo protektivirala in jim pomagala!" Zastavkali so. Ali kmalu so se uverili, da vihti nad njimi količke oblast prav tako kakor prej in solznice so padale v vrste stavkarjev ne glede na določbo v Niri, ki pravi, da imajo delavci pravico organizirati se po svoji volji in da se mora kompanija pogajati s tistimi njihovimi zastopniki, ki si jih delavci sami svobodno izberejo. "Pri nas to ne bo veljalo," so izjavili predstavniki Weirtove družbe. Ali situacija je postajala opasna. Prišli so zaupniki NRA, in ti so poslali delavce nazaj v tovarne, potem, ko je družba pristala, da bo dopustila volitve med delavci, ki si naj izvolijo zastopnike kakršne sami hočejo. Te volitve naj bi pomagali nadzorovati tudi zastopniki NRA.

Ampak magnat Ernest T. Weir se je potem premislil in preklical obljubo. Naročil je svojim delovodjem, da naj ustanove kompanijsko unijo pod lepo zvencem imenom, nato so "vprizorili" primarne volitve, na katerih naj bi delavci nominalni kandidate za "svoje" zastopnike pri kolektivnih pogajanjih in nato pa končne volitve.

Pravila unije so sestavili v kompanijski pisarni. Kandidate za zastopnike delavcev so nominirali delovodje. Delavci so se morali udeležiti teh volitev, ali pa izgubiti delo. Lahko so sicer glasovali kakor so hoteli, toda glasove so šteli kompanijski zaupniki in nam...

### Korumpirani politiki, ki se rede na račun ljudske bede

Ko je kongres ustanovil korporacijo za posojevanje na domove malih hišnih posestnikov (Home Owners' Loan Corporation, z začetnicami HOLC), je bil edini namen, da se jim reši zadolžene hiše pred tirjavci. Ampak politiki, ki so bili imenovani od demokratske administracije v Washingtonu, da upravljajo to ustanovo, niso bili vsi tega mnenja. Za načelnika illinoiske sekcije HOLC je bil imenovan neki William G. Donne, seveda "zaslužni" demokrat. Ta je oddal ostale službe, ki jih ni malo, v sporazumu s korumpiranim vodstvom čikaške demokratske mašine istotako "za-

### Tudi v Italiji se delavci branijo znižanja plače

Ko je časopisje v Italiji v začetku tega meseca začelo po navodilu vlade priobčevati članke, da bo treba delavcem v interesu narodnega gospodarstva znižati plače, je naložila med mezdnicami sužnji na odpor, ki ga ni pričakovala.

Od kar sta Anglija, in posebno Zed. države, zavrgli zlato valuto in na mednarodnem trgu znižali vrednost svojemu denarju, ima italijanska izvozna trgovina slabe čase. Zlasti letos je nazadovala. Vlada se izgovarja, da je temu kriva Amerika, ker je zdaj njeno blago vsled zmanjšane vrednosti dolarja laglje kupovati.

In kako naj Italija pridobi nazaj izgubljene inozemske trge? Čisto enostavno. Treba je znižati produkcijske stroške, da se produktom v Italiji za izvoz zniža cene. In to pa se stori na ta način, da se delavcem zniža mezdo. Šaj so patriotični — gotovo bodo radevolje storili to žrtve.

Pa je niso! "Čemu naj ravnomo odstopimo od svojega pravičnega zaslužka," so vpraševali delavci. In ta vprašanja so bila natisnjena v takozvanih fašističnih delavskih listih, ki jih kontrolira vlada, kakor ves ostali tisk v Italiji. "Če že mora kdo kaj žrtvovati, čemu ne rajše gospodarji?"

Mussolini je skušal potolažiti razjarjeni proletarijat z zagotovilom, da bodo tudi cene potrebščinam znižane v enaki meri kot plače — torej delavci ne bodo na izgubi — in dela bo več, ker bo Italija nedvomno dobila nekaj izgubljenih trgov nazaj.

Zadnje splošno znižanje plač vsem delavcem v industriji je bilo v Italiji izvršeno oktobra 1930. Takrat jih je vlada s patriotičnimi gesli še potegnila — zdaj, izgleda, do veliko težje. In če izgubi oporo med delavskim ljudstvom, kaj se zgodi z Mussolinijevo diktaturo?

Vlada si bo na to vprašanje odgovorila tako, da si ne bo nakopala še več sovraštva. Nameč ako ji bo to mogoče. Gospodarski oziri ji za tako politiko niso ugodni.

### Obešanju zamorcev ni še konca

Linčarska "justica" čezdaje bolj veje po deželi. Dne 15. decembra je obesila 20-letnega črnca Cord Cheka blizu Columbiju v državi Tennessee. Bil je osumljen poskusa poslilstva 11-letne deklice in obtožen ter zaslišan pred veliko poroto ki ga je oprostila — nedvomno zato, ker mu zločin ni bil dokazan, niti ni bilo poslilstvo nad dekletcem storjeno.

Zvečer pa so mladega, od velike porote oproščenega črnca ugrabili linčarji ter ga obešili. Šerif je o tem činu izvedel šele, ko so mu po telefonu sporočili, na katerem drevesu visi truplo. "Prav nič ne vem, kdo je to storil," je dejal, "in vse tako izgleda, da ne bo nikoli mogoče dognati." S temi besedami je "odobil linčanje veliko bolj previdno kakor pa californijski linčarski governer Rolph.

### IZGREDI V ŠPANJI POTLACENI



V tednu z dne 4. decembra so sindikalisti v Španiji, ki imajo zelo močne organizacije, vprizorili velike izgrede, ki so v nekaterih mestih dobili značaj oboroženega upora in revolucije. Bili so potlačeni. Skupni delavski stvari so povzročili veliko kvara in socialisti so v zbornici obdolžili reakcijo, da je izgrede instigirala in financirala, zato da bi dobila povod udariti s svojimi izjemnimi naredbami tudi po socialistični stranki. Čitajte članek v zadnjih dveh kolonah na tej strani. Na sliki je ulica v Madridu v času izgrede.

### EVROPSKE DIKTATURE SE "IZPOPOLNUJEJO"

Mussolini si je podvrgel "italijansko kulturo". — Poljska ostri diktaturo z izgovorom na druge

Diktature v Evropi imajo podoben vzorec. V Italiji si je s posebnim dekretom Mussolini podvrgel univerze in vse druge višje učne zavode v Italiji. Vzrok temu dekretu je, ker vlada hoče, da se vse višje šolstvo v Italiji popolnoma vsoglasno smotri fašizmu. Vsak profesor bo moral priseči zvestobo fašizmu, kar pomeni Mussoliniju.

V Nemčiji se Hitler še trudi, da reorganizira luteransko cerkev v sebi poslušno dekle. Ko si podvrže protestantsko konfesijo, bo skušal pritegniti v to prerogone nemško narodno cerkev tudi katoličane v Nemčiji, in potem bi bila vsa država ena sama velika enotna družina, poslušna edino Hitlerju.

Tudi diktatura na Poljskem hoče več moči — ustavne moči. Vlada je smrt za spremembe v ustavi že predložila zbornici in od nje zahtevala, da ga odobri.

Predsedniku republike daje novi osnutek ustave diktatorsko moč. Ministerskega predsednika imenuje on in odgovoren je edino niemu. Predsednik imenuje dalje načelnika vrhovnega sodišča, vrhovnega poveljnika armadi, pravico ima razpustiti parlament kadarkoli hoče in zavreči vse postave, ki jih sprejme, če niso po njegovih volji. Odstaviti in obtožiti sme vsakega ministra. Ne samo to, ampak predsednik ima pravico, kadar mu poteče termin, da si imenuje naslednika. To je, če hoče, si podaljša službo sam sebi. Poleg nje sme biti samo še en kandidat za predsednika, katerega nominirajo predsednik zbornice, predsednik vrhovnega sodišča in 75 drugih elektorjev, ki jih izvoli v ta namen parlament. In ako ti elektorji nominirajo predsednika znova, namesto koga drugega, tedaj je avtomatično izvoljen in volitve se sploh ne vrče. Termin predsednika traja sedem let.

Spodnja zbornica, ki jo imenujejo sejm, bo izvolilo ljudstvo za dobo pet let. Njena zakonodajna moč bo omejena. Višja zbornica (senat) bo imela 120 poslancev. Eno tretjino teh bo imenoval predsednik, drugih 80 senatorjev pa izvolijo generali in ostali višji častniki, ki so bili odlikovani v boju za neodvisnost Poljske. Senat bo imel enake pravice kot nižja zbornica. V tem razmerju bo slednja brez veljave, kajti vsako napredku službe predloga bo lahko zavrgel konservativni senat, ki ne bo izrazil ljudske volje, ampak poslušno orodje diktatorja.

Ko je bil ta načrt zbornici predložen, je imel predlagatelj v imenu vlade pogum izjaviti, da ostane vzlic tem spremembam Poljska demokratična republika.

Za vzrok predlogu je navedel, da obkrožajo poljsko republiko države z mogočnimi "eksekutivami" (diktaturami). Misli je na Nemčijo in Rusijo. V tem položaju — je dejal, je tudi Poljska primorana, da ima vlado, ki bo v slučaju potrebe mogla delati hitro in brez ovir, kakršne so bile v običaju v počasnih parlamentarnih procedurah.

Tako se diktature "izpopolnjujejo". Ko se jih ljudstvo naveliča, bo imelo velike težave in boje, predno se jih odkriža.

### 4,000,000 uposlenih

Pri raznih javnih delih so prošle tedne zaposlili štiri milijone delavcev, večinoma take, ki so pred tem dobivali podporo za brezposelne, kakor poročajo iz Washingtona.

### Izdajalci

Glavna priča proti komunističnemu voditelju Ernest Torglerju v Nemčiji, ki je bil obtožen sodelovanja pri zažigu državnozbornske palače, je bil bivši komunistični poslanec Berthold Karwahne.

## RAZVOJ V ŠPANJI V ZELO KALNIH VODAH

**S**INDIKALISTIČNI punt v Španiji, ki poznavalcev razmer v novi republiki ni prav nič presenetil, je bil strt, ker ni imel za seboj opore med ljudstvom. Socialistični poslanec Bruno Alfonso je v zbornici v Madridu dne 12. decembra zaklical: "Vi, desničarji, ste naročili in financirali to revolucijo!"

Ta trditve se zdi navidezno neresnična, kajti kako bi mogla reakcija naročiti punt španskih sindikalistov in anarhistov, ki so klerikalizmu vendar sovražni? Vzlic temu so tudi odgovorni ameriški žurnalisti v Madridu poročali svojemu tisku, da so dobili sindikalistični elementi od nekje veliko podporo in orožja.

Kakšen namen je imela reakcija v tej igri? Gre se ji za uničenje socialistične stranke, ki je s pomočjo zaveznic levčarskih republikanskih struj izvedla ločitev cerkve od države, razpustila razne samostanske redove, odvzela šolstvo cerkvi in zaplenila velika cerkvena posestva. Socialistična stranka je dobila pri prošlih volitvah meseca novembra samo nekaj nad 60 mandatov, medtem ko jih je imela v prejšnji zbornici nad sto. Vzrok tej razliki je to, da so šle pri volitvah levčarske republikanske stranke v boj skupno s socialisti zdaj pa razdruženo proti več ali manj zedinjeni reakciji. Toda socialistična stranka kot taka je dobila več glasov kakor prvič in njena organizirana sila je večja in jača kot kdaj prej. Socialistične unije (Union General De Traba Jadores) imajo okrog milijon članov. Približno četrtino španskega prebivalstva je pod okriljem socialistične organizacije.

Taka stranka je reakciji nevarna. Konservativci s svojimi zaveznicami klerikalci in monarhisti so dobili vzpodbudo v Hitlerju. V zbornici imajo večino in vlada je v njihovih rokah. Toda samo s tem niso zadovoljni. Če bi dobili še pretvezo, da uvedejo diktaturo, kako lahko bi se iznebili socialistične nevarnosti! Fašizem v Nemčiji je bila taka pretveza požig državnozbornske palače v Berlinu. Reakcija v Španiji je pa mislila izrabiti punt sindikalistov in isti namen. Igra se ji ni posrečila.

Socialisti so torej upravičeno sumili stranke skrajne desnice podpiranja takega punta, kajti igral je edino v roke reakciji. Socialisti so bili v teh izgredih predmet mnogih nasilnih napadov — nov dokaz, da so sindikalisti v svoji zaslepljenosti in sovraštvu vršili natančno to, kar je reakcija od njih pričakovala.

Komunisti so po zadušnih izgredih izjavljali, da jih niso odobrili in ne sodelovali v njih. Kar se tiče sodelovanja, je njihova trditve neresnična, kajti tudi med njimi je sovraštvo do socialistov večje kakor trezen razum. Zdaj jih je sram in je naravno, da so moralno prisiljeni zanikati vlogo, ki so jo skrajni "levičarji" igrali v prilog skrajne desnice. Ze ko je komunistična stranka v Španiji izjavila, da ni imela ničesar opraviti pri izgredih in da ni pomagala v njih, so ameriški komunistični listi še vedno upili o "silovitem morju upora španskega ljudstva proti vsem buržvaznim strankam in socialistom..." Otročji revolucionarji pač ne vedo, da revolucija sama na sebi ni nobena svetost, ker služi lahko prav tako reakciji kakor socialni pravici. Revolucije, ki pomagajo reakciji in fašizmu v sedlo, ne bi smele biti opevane v revolucionarnem komunističnem tisku, če bi bilo res revolucionarno, ne pa provokatorsko.

Socialisti po vsem svetu pozdravljajo dejstvo, da se paze španskih reaktorjev in posrečila. Socialističnega gibanja niso zrušili. Moralno ni socialistična stranka v Španiji v preizkušnjah prošlih dveh mesecev prav nič trpela. Francisco Largo Caballero, Indalecio Prieto in drugi socialistični voditelji imajo med delavsko maso danes večji vpliv kakor so ga imeli na primer pred enim letom.

Levičarske republikanske stranke pa so se v prošlem volilnem boju naučile, da samostojno niso dovolj močne, da bi dobile večino v parlamentu. Skupno s socialisti bi zmagale.

Vzlic temu, da so ženske, ki so prošli mesec v Španiji prvič volile, glasovale na deželi skoro izključno za kandidate klerikalne reakcije, je večina španskega ljudstva za republiko in njeno novo ustavo, ki jo hočejo reaktorarci zrušiti. In glavni varuh republike ter njenih socialnih pridobitev je socialistični proletarijat. Ako bi mu nerazsodni ekstremisti ne stali za hrbtom z nožem v roki, ne bi bila mlada Španija prav nič v nevarnosti pred reakcionarno poplavo in fašizmom. Tako pa je boj socialistov toliko težji, toda ne obupavajo, nego se odločno bore in zro s popolnim zaupanjem v bodočnost, ki mora biti njihova.

### Goljufije z žganjem

Odbor javnega zdravstva v New Yorku je po preiskavi v raznih točilnicah alkoholnih pijač ugotovil, da prodajajo nič koliko žganja za "pristno" pijačo, toda v resnici je polno strupenih primesi. Omejeni odbor zahteva postaviti, ki bi gostilničarje primorala imeti na steklenicah listke, ki bi označevali, da-li je žganje pristno, ali pa le potvorba, in kaj vsebuje.

Enake zahteve se čujejo tudi v drugih mestih. Medtem se bodo trgovci z žganjem iznebili stotisoče galon strupene pijače po visokih cenah. Profit, ki ga kujejo zdaj, je ogromen. Če pa bi vlada sprejela socialistični predlog, ki je določal, da prevzame vsvo produkcijo žganih pijač in distribucijo država, bi take pritožbe ne bile potrebne, niti ne bi bile cene res dobremu žganju oduške, kakor so sedaj.

### Sovjetski proračun

Proračun sovjetske vlade za razne državne izdatke znaša za bodoče fiskalno leto 45 milijard rubljev, ali deset milijard več kakor v prejšnjem letu.

### Ford o boljših časih

Tudi Henry Ford se je oglašil in pravi, da se gospodarski položaj v Zed. državah vido-ma izboljšuje.

# PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsako sredo.

Izdaja Jugoslovanske Delavske Tiskovne Družbe, Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze.

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

## PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workers' Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz  
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:  
United States, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

## PROLETAREC

3639 W. 26th St., CHICAGO, ILL.  
Telephone: Rockwell 2864.

### Božič 1933

Trgovine so polne in promet v njih je boljše kakor lani, poročajo dnevniki. Toda upravitelji trgovin si nič ne taje, da kljub gneči v prodajalnah je skupljena vsota koncem vsakega dneva majhna, veliko nižja kakor pred leti.

Je pač kriza v deželi.

Huda kriza že četrti božič.

Mamice se drenjajo v trgovinah, iščejo po blagu, pregledujejo, vprašujejo za cene, čeprav so napisane, in odhajajo v druge prodajalne, da bi kje kaj kupile poceni za svoje drage — da bi jih razveselile, toda denarja je tako malo, skoro nič — in to malo niti za nakup potrebne hrane ne zadostuje. Kako naj bi bilo še za oblecke, za nakup božičnega veselja otrokom?

In odrasčeni sinovi in hčere, ki bi radi razveselili starše z darili, pa nimajo niti za svoje potrebe zadosti zaslužka, če je sploh kaj zaslužka!

Je res kriza v deželi že četrti božič — vsako leto hujska. Ljudstvo upa in čaka. Upalo je in čakalo prvo leto krize in upa ter se nada lepših dni, vselejšega božiča vsaj priložne leto. Lani je praznovalo božič z enako nado. Ni se še uresničila.

Božič v domovih nešetih družin je božič krize. Tudi komercializiran božič jo čuti ter jamra ob nji, ker je izkupiček premajhen.

Pa vendar — stari tradicionalni božič živi. Ljudje si voščijo veselo praznike. Z lece in izperel oltarja se bo razlegal stari božični klic, "mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje", in še celo državniki pozabijo dan ali dva na svoje topove, zvižaje in spletke ter se udajo božičnemu razpoloženju.

Tak je božič letos in tak je bil. Tak tudi ostane, dokler bo božič samo en dan v letu. Menjalci v templjih boga profita so ga popočili in ga ogrnili s plaščem hinavstva in kramarstva. Praznik rojstva odrešenika je praznik prošlosti in uredbe, ki temelji na pravicah ter jih blagoslavlja. Kljub temu, ljudje so veseli na božič in skoro vsakdo skuša ustredi komu ter ga razveseliti. Lepi spomini se znova obujajo, na slabe se pozabi vsaj ta dan v letu.

Uredba kot je, bo nekoč čisto odpravljena in nadomeščena z novo — s tako, ki bo v skladu z božičnim razpoloženjem dobrohotnosti in vzajemnosti. In namesto samo na 25. decembra, bo božič vzajemnosti, dobre volje in človekoljubnosti trajal vsak dan v letu.

### Hvala na napačen naslov

Nekateri kapitalistični dnevniki, med njimi Chicago Tribune, so spet priobčili hvalospeve vzornemu gospodarstvu milwauške občine. Vzlic krizi mesto ni najelo novih posojil, svoje obveznosti pokriva s tekočimi dohodki in svoj dolg je znižalo za blizu deset milijonov.

Milwaukee je uvedlo pametno ekonomijo že leta pred krizo, in to je vzrok, čemu v tej paniki nima sličnih finančnih zadreg kakor druga ameriška velika mesta. Toda medtem ko so takrat dali kredit za konstruktivno gospodarstvo vsaj včasih socialistom, si Chicago Tribune prizadeva socialiste v upravi mesta povsem ignorirati, pohval pa je deležen mestni kontroler, ki je seveda nasprotnik socialistov. Šepeta se, da ga oglašajo zaradi tega, ker bi radi imeli pri prihodnjih volitvah proti županu Hoanu močnega kandidata. Stari korumpirani politiki skušajo na račun uspehov, ki jih imajo v gospodarstvu socialisti, poraziti socialiste in izročiti mesto graftarjem, kakršni so ga vladali do prve socialistične zmage l. 1910.

### Kriza razdražuje

Dolgoletna kriza in brezposelnost je napravila nešteto ljudi kronično zdražljivim. Mnogokrat se jeze brez vsakega poviha in brez najmanjšega vzroka na tiste ki jim niso prav nič krivi nesreče.

### Javna dela namesto brezposelnostne podpore



Federalna vlada je koncem poletja odločila okrog \$300,000,000 in jih dala takoj na razpolago raznim občinam in okrajem za javna dela. Z uposrjevanjem delavcev, ki so dobivali brezposelnostno podporo, so pričeli na federalne stroške novembra t. l. Ši-

### ALI VESTE?

Ali veste, kdaj in kje so imele v tem letu svoje konvencije razne jugoslovanske podporne, politične in druge organizacije? Pojasni vam Ameriški družinski koledar letnik 1934.

Kadar potrebujete naslov katerekoli jugoslovanske podporne organizacije, jih imate v tem koledarju.

Če želite izvedeti, koliko je že katera podpora organizacija izplačala podpor, koliko članov ima, kdaj je bila ustanovljena, in kako ima investirano svojo imovino, dobite odgovore in pojasnila v tej knjigi.

V probleme njihove bodočnosti vas povede članek "Bodočnost jugoslovanskih podpornih organizacij."

Dalje je v tem letniku 18 povesti, 16 pesmi, mnogo raznih drugih spisov in slik. Če Ameriški druž. koledarja letnika 1934 še nimate, pregledajte njegovo vsebino na 5. strani v tej številki in si ga potem nemudoma naročite.

### Za ustanovitev kluba JSZ v Kenmore

Akron, O. — Kakor vse kaže, krize še ne bo tako kmalu konec. Prizadela je vse delavce brez izjeme, ene več druge manj. Veliko jih je ob vse in so odvisni od "charity". Tudi jaz sem bil na "charity". Kdor je odvisen samo od nje in nima nikakih drugih dohodkov, ve kaj je tako življenje. Z družino vred višji v skrajni negotovosti in pomanjkanju. Veliko otrok bo trpelo posledice fizično in duševno vse življenje, ker so v tej krizi podhranjeni. To je posledica kapitalizma.

Rojaki in rojakinje, vi, družinski očetje in matere — je li kaka pot iz te mizerije? Je, gotovo je, in nudi jo socialistična stranka.

Njen program določa med drugim:

1. Socializacijo produktivnih in distributivnih sredstev.
2. Delo za vsakega zdravega človeka s plačo, ki bo zadostna za dostojno preživljanje in komfort.
3. Zavarovanje za slučaj bolezni, poškodb in pokojnino starim delavcem in invalidom.
4. Socializiranje zdravstva.

Dalje določa njen program odpravo priganjaštva v tovar-

nah, odpravo akordnega dela, socializacijo bank itd.

To je program, ki pride v veljavo, kadar se delavci organizirajo zanj. Kapitalistične stranke nam bodo dajale samo drobtine, bogatašem pa pogacke.

Zato bomo v Kenmore ustanovili socialistični klub, v katerem se bomo shajali in se posvetovali o skupnem delu ter agitaciji. Datum ustanovne seje bomo naznanili v Proletarcu in Prosveti. Rojaki v Kenmore, Akronu in Barbertonu, takrat vsi na sestanek. Povabili bomo sodruge tudi iz Clevelanda in drugih sosednjih naselbin.—Max Slanovec.

### Kako omogočiti stalnega organizatorja za JSZ

Milwaukee, Wis. — Ker je spet oživilo vprašanje stalnega organizatorja in za razširjenje socialistične propagande med našim delavstvom, je vzel tudi klub št. 37 to zadevo v pretres.

Vprašanje je prišlo na dnevni red na zadnji klubovski seji, ko je bil predložen tozadevni načrt. Po daljši razpravi je bilo sklenjeno priobčiti načrt v Proletarcu, da se članstvo naše Zveze o njemu pouči in potem izrazi svoje mnenje v razpravi.

Milwauški sodrugi, kakor tudi predlagatelj ne smatrajo ta načrt za nekaj popolnega, temveč bolj kot prvo podlago za odločilne razprave, da se končno doseže nekaj definitivnega.

Mnenje milwauških sodrugov je, da nam bo potem splošnih razprav v našem časopisu mogoče načrt izboljšati in mu dati tako obliko, ki bo res zadovoljiva.

Načrt predložen na seji kluba št. 37.

V svrhu, da se omogoči vodstvu JSZ zaposliti stalnega organizatorja, je potrebno predvsem ustanoviti gotov sklad in mu zagotoviti tudi stalne dohodke. V ta namen naj podvzame vodstvo JSZ sledeče:

1. Vsak član JSZ plača v posebni sklad za organizatorja 5 centov mesečno in to toliko časa, da postanejo ti prispevki nepotrebni.
2. V naselbinah, kjer obstojijo klubi, se ustanovi klubove sekcije pod skupnim imenom "Delavska izobraževalna zveza". Za člane te sekcije se pridobi naše številne somišljenike, kakor tudi vse napredno misleče delavce in delavke, katere je drugače te-

in vsestransko korist za socialistično stranko vobče.

Članstvo kluba št. 37 ne trdi, da je ta načrt popoln, in se zaveda, da bo treba še mnogo razprav, predno se stvar spravi v pravi tir.

Klube in posamezne sodruge ter sodruginje pozivamo, da vzamejo načrt v pretres na sejah klubov in izrazijo svoje mnenje v Proletarcu. Le na ta način nam bo mogoče doseči popoln uspeh ter uresničiti to idejo, ki je velikega pomena za bodočnost našega gibanja in naše Zveze.

Za klub št. 37 JSZ:

Frank Novak.

### Misterijozni umor v letoviščnem mestu

Glenwood Springs, Colo. — Tu je malo Slovencev, več pa jih prihaja sem v poletju v tukajšnje toplice.

V poletju, pa tudi pozimi, prihajajo sem rojaki iz Leadvillu in drugih naselbin v tej državi. Večinoma privlečejo s sabo revmatizem, ki se ga potem skušajo otresti s potnjenjem v vročih duplinah toplice, ali pa s kopanjem v vroči toplični vodi.

Slovenskega društva tu nimamo, pač pa so v bližnjem Leadvillu, Aspeni in pa v naselbinah proti Grand Junctionu.

Poleti je v tem mestu veliko tujece, a pozimi je nekam dolgočasno. To mrtvilo je nekoliko "oživil" umor. Dasi smo na "divjem zapadu", nimamo divjih vesti, in kdor rad čita novice o umorih, jih je treba poiskati v čikaških vesteh, ali pa iz drugih mest na civiliziranem vzhodu.

Včasih se tudi v teh krajih komu siloma vzame življenje. V preiskavah se običajno dokaže, da so ljudje, zapleteni v umor, iz vzhoda, ali pa iz kakega velikega mesta ob Pacifiku.

V bližini Glenwood Springsa je umoril svojo ženo Augustus S. Pasierbek, ki je menda poljskega rodu. Prišel je sem iz Chicaga. Obravnava proti njemu se je vršila meseca novembra. Zanimanja zanjo je bilo nič koliko. Je bila pač redka prilika v tem dolgočasju. Obtoženec je pravil, da sta z ženo vsled krize prišla na kant in ob sredstva, pa sta sklenila, da se ugonobita s kloroformom. Ustanovila sta se v Glenwood Springsu, dne 22. oktobra sta šla na sprehod v bližnje gore, se vlegla in si nadela omenjeni anestetik. Njega je baje le ometilo, ona je umrla. Stvar je prišla na dan in oblast je moža osumila, da je ženo umoril. V preiskavi je mož povedal storijo o načrtu za dvojni samomor. Oblast pa mu ni verjela. Porota ga je po dolgi obravnavi obsodila v dosmrtni zapor.

Dругih novic, ki bi bile kaj posebnega, pri nas ni. Sem prihaja, kolikor mi je znano, en iztis dnevnika Prosvete, in en Proletarec. V sosednjih naselbinah sta ta lista bolj razširjena. — J. T.

Članstvo kluba št. 37 je pri teh svojih načrtih upoštevalo dejstvo, da je še vedno stotine naselbin, kjer živi večje ali manjše število naših somišljenikov in tudi posameznih sodrugov, toda še nimajo svojega kluba in tudi ne posebne socialistične propagande. Veliko izmed teh naselbin bi se lahko pridobilo za našo idejo in tako bi v njih imeli nove postojanke za naše bodoče delovanje.

Ta načrt, ako se ga sprejme, bi dal priliko številnim našim somišljenikom pomagati pri tem delu za razširjenje socialističnih idej po naših naselbinah.

Na omenjeni klubovi seji so nekateri sodrugi povdarjali, da je bilo med nami v vprašanju stalnega zastopnika vse preveč omahljivosti in malosrčnosti. Mnogi, ki so drugače dobri in navdušeni socialisti, so v tem vprašanju pokazali premalo odločnosti. Stalno poudarjati, da je stvar neizvedljiva, da so preslabi časi, da so zapreke prevelike, da nimamo sposobnega človeka, vse to tarnanje je odveč. Začeti je treba. In če se ideja tudi ne uresniči, bomo imeli vsaj zadoščenje v zavesti, da smo skušali izvršiti svojo dolžnost in doseči ta veliki cilj, katerega uresničenje bi pomenilo silno ojačanje našega gibanja

### DVAJSET LET AMERIŠKEGA DRUŽINSKEGA KOLEDARJA

FRANK ZAITZ

(Nadaljevanje.)

Ameriški sodrugniki v prvem letniku so bili poleg urednika, ki je pripravil mnogo gradiva, Jože Zavertnik, Etbin Kristan, Jože Ambrožič, Filip Godina in Theodor Cvetkov. Pomagal je tudi Frank Petrich.

Medtem ko je šlo uredniško delo še dokaj gladko, so pa bile na upravniški strani vsled pomanjkanja potrebnih izkušenj večje težkoče, ki so se pokazale posebno pri določanju cen, pri nabiranju oglasov in razpošiljanju. Cena 35c za trdo vezan koledar na 192 straneh je bila prenzka.

Oglasov je bilo v njem le šest strani, poleg Proletarcevih, ki so prinesli komaj dobrih \$100 čistega. Tudi če bi prodali vse izvode, bi znašali dohodki tega koledarja z oglasi vred samo okrog \$1.150. Po odbitku stroškov za tisk, ki je bil takrat še razmeroma poceni, vezbe, oglašanja in poštnine, je bil prebitok nezaten.

Za ureditev in upravniško delo pri koledarju je upravni odbor na svoji seji 19. aprila 1915 določil na predlog F. Godine \$75, medtem ko je Fr. Alesh predlagal, da naj se plača le uredniku koledarja \$30, honorarje drugim pa naj se vsled slabega gnotnega stanja pri listu opusti. Večina je bila za predlog Godine. Od teh \$75 so celo meni določili \$3. Pomagal sem ob večerih pri razpošiljanju.

Letni pregled v prvem letniku omenja z dobrimi podatki stavko rudarjev l. 1914 v Calumetu, Mich., in premogarjev v južnem Coloradu. Bil je poljudno urejen — ali pravilneje — veliko boljše, kot pa ostali jugoslovanski koledarji, ki so izhajali v tej deželi. Vzrok je, da se je takoj od početka ustanovilo to knjigo v namenu, da se sbovati našo delavsko literaturo — ne pa s stališča profita, dasi ga je Proletarec zelo potreboval.

V prvem ali uvodnem letniku je uredništvo imelo pod naslovom "Sodrugom in prijateljem" sledečo poslanico:

"Ko smo pred dvema letoma (1912) naročili 2000 iztisov "Družinskega koledarja" iz Ljubljane, katerega je izdala bivša delavska zveza "Vzajemnost" na Kranjskem, razprodali smo vseh dva tisoč izvodov še preden je "Koledar" dospel iz starega kraja.

To nas je prepričalo, da je med slovenskimi delavci v Ameriki nastala potreba za koledar spisan v delavskem duhu za delavce, dasiravno smo vedeli, da je treba enkrat začeti z delom tudi na tem polju.

Lanskega leta smo se zopet dogovorili s sodrugi v stari domovini, da bi nam poslali večje število iztisov kakor preič, toda ljubezna vlada na Kranjskem je njim in nam zmešala račun. Razpustila je organizacijo "Vzajemnost" in koledar ni mogel iziti.

Meseca februarja 1914 je pa sklenil direktor Jugoslovanske delavske tiskovne družbe, katere izdaja Proletarec, da sami pričnejo izdajati "Ameriški Družinski Koledar" in prvi letnik našega koledarja je sedaj v vaših rokah.

Prebili smo led. Priznamo, da ima naš koledar smpatje posamezne pomanjkljivosti. Trudili smo se, da po naših skromnih močeh kolikor mogoče ustrezemo okusu in željam sodrugov in naših delavcev v obče. Čitatelji naj pa sodijo.

Upamo, da bodo čitatelji zadovoljni za prvi — kakor smo tudi mi. Obljubimo pa, da prihodnje leto bo boljše in bomo tudi skrbeli.

Povdariti moramo, da gre za sluga za "Koledar" tudi sodrugom in prijateljem, ki so pripomogli s spisi in slikami. Bodi jim na tem mestu izrečena ISKRENA ZAHVALA.

Začetek je storjen. Želimo le, da bi se "Ameriški Družinski Koledar" razširil po vseh naselbinah in si pridobil veliko stalnih prijateljev. Kdor pomaga širiti "Koledar" pomaga "Proletarcu". Na delo, sodrugi!

Kdor ima za prihodnji letnik Koledarja kako pametno željo ali nasvet — ven z njim! Sodrugi naj skrbijo, da bo imel urednik obilo dobrega gradiva, upravnik pa veliko več oglasov kakor letos!

Pojdi po širni Ameriki, naš prvi koledar, naš novi oznanjevalec proletarske zavesti, in pridobi čimveč novih bojnikov za pravično delavsko stvar! Pojdi od hiše do hiše, koder stanuje slovenski delavski trpin in drami ga, zbudi ga, navduši ga!

Drugi letnik Koledarja za leto 1916 je izšel že v 4.000 izvodih. Uredil ga je spet Ivan Molek. Upravniško delo je imel J. Zavertnik ml. Obseg strani je bil večji kakor v prvem letniku in bile so tudi nekoliko večje kot jih imajo poznejši letniki. Vseh strani je bilo v drugem letniku 240. Po obsegu je bil to največji koledar, kar jih je izdala JDTD, ni pa bil večji od sedanjih letnikov po gradivu, ker rabimo zdaj v njih veliko drobnega tiska. V tem letniku je bilo 64 slik — neštveki vinjete. Nanašale so se največ na vojne in druge važne dogodke tekom leta, dalje slike klubov JSZ in kartuni.

(Dalje prihodnjič.)

Milijoni zamerijo papežu, ker si lasti nezmotljivost. Ampak tudi tisti milijoni pomenijo milijone papežev, ki se prav tako po krivem smatrajo za nezmotljive.

### CHICAGO, ILL.

## SILVESTROVA ZABAVA

KLUBA ŠT. 1 JSZ

v nedeljo 31. dec.

V DVORANI SNPJ

Dva orkestra.

Polnočni program.

VSTOPNICE V PRED-  
PRODAJI 35c.

**P. ZOLA:**  
**RIM**  
Poslovenil **ETBIN KRISTAN**

(Nadaljevanje)

Kakšne črtovalne sanje! Rim čaka v smehlajoči pokojnosti na stotletje, ko vsega dvesto milijonov mohamedancev in sedemsto milijonov brahmancev in budistov, pa jih pretvori v en sam narod, da bo njega duševni in posvetni kralj v imenu zmago-slavnega Krista!

Začulo se je kašljanje in Pierre se je obrnil; zatrepetal je, ko je zagledal kardinala Sarna, ki je vstopil, ne da bi bilo kaj slišati. Ker ga je takega našel pred tem zemljevidom, mu je bilo, kakor da je bil zasačen v grehu, pri kršenju kakšne skrivnosti. Globoka rdečica mu je obšla obraz.

Ali kardinal, ki ga je srepo gledal s svojimi očmi brez sijaja, je šel k pisalni mizi in je brez besede sedel na svoj naslanjač. Z roko mu je dal znamenje, da mu ni treba poljubiti prstana.

"Izraziti sem hotel Vaši eminenti svoje spoštovanje. Ali ste bolehi, eminenta?"

"Ne, ne, le prekleciani nahod me ne pustil. In potem imam ta hip toliko dela."

Pierre ga je pogledal; v medli svetlobi, ki je lila skozi okno, je bil s svojo visjo levo ramo videti grbav in ves betežen. Na njegovem izmozganem, prstenem obrazu ni bilo nič živega več, niti v njegovem pogledu ne. Spomnil se je na nekega svojih stricev v Parizu, ki je prebil trideset let v pisarni ministrstva, pa je imel potem enako mrtev pogled, enako pergamentno polt, enako topo malomarnost v vsem svojem bitju. Jeli torej mogoče, da bi bil ta mož, ta mali, izžeti, v svojem črnem, rdeče obrobljenem talarju plavajoči stari gospodar sveta, da ima zemljevid krščanstva v taki meri v sebi, da ne sklene in ne odloči prefekt propagande niti najmanjše malenkosti, ne da bi prej izvedel njegovo mnenje?

"Sedite za trenotek, gospod abbe. Prišli ste torej k meni na poset, prositi me imate kaj."

In pripravljajoč se, da bo poslušal, je s svojimi koščenimi prsti brskal po nakupničnih spisih; vsakemu aktu je posvetil pogled kakor general, kakor globoko učen taktičar, čigar vojska je v daljavi, pa jo vodi iz globočine svoje sobe do zmage, ne da bi kdaj izgubil le minuto.

Pierre je bil nekoliko v zadregi, ker je kardinal tako jasno označil sebični namen njegovega prihoda, pa je sklenil, da napravi hitro konec.

"Resnično, dovolil sem si priti k Vaši eminenti, da poprosim visoko modrost Vaše eminence za svet. Vaši eminenti ni neznan, da sem v Rimu, da zagovarjam svojo knjigo. Zelo srečen bi bil, Vaša eminenta, če bi me hoteli voditi in mi pomagati s svojo izkušnjo."

S kratkimi besedami je povedal, kako je z rečjo, pa se je branil. Ali ko je govoril dalje, je opazil, da je kardinal izgubil zanimanje za stvar, da je začel misliti na nekaj drugega in da ga ni več razumel.

"Ej da, spisal ste knjigo — nekega večera so pri donni Serafini govorili o tem... To ni prav, duhovnik naj ne piše ničesar. Čemu neki? ... In če je kongregacija indeksa zasleduje, ima gotovo prav. Kaj naj bi jaz storil pri tem? Jaz nisem član kongregacije. Ničesar ne vem, prav ničesar ne."

Pierre, ki je bil obupan zaradi te zakrnjenosti, se je zaman trudil, da bi mu pojasnil stvar, da bi ga ganil. Opazil je, da se je ta duh, ki je bil tako obširen in tako bister na polju, po katerem se je gibal štirideset let, zamašil, čim ga je kdo odvedel od njegovega posebnega delovanja. Ne znatiželjen ni bil, ne gibčen. Iz kardinalovih oči je izginila zadnja iskra življenja, bilo je, ka-

kor da se mu črepinja še bolj stiska, vsa fiziionomija je dobila mračen, aboten izraz.

"Ničesar ne vem in ničesar ne morem," je ponavljal.

Vendar se je poizkusil nekoliko premagati.

"Ali saj tiči Nani za tem. Kaj Vam svetu je Nani?"

"Monsinjur Nani je bil tako ljubezniv, da mi je naznanil ime poročevalca, monsijnora Fornara. Obenem mi je dal povedati, da naj ga obiščem."

Kardinal je bil videti presenečen in bilo je, kakor da se je zdramil. V oči se mu je zopet vrnilo nekoliko sijaja.

"Ali res, ali res! ... No, če je Nani storil to, tedaj ima pač kakšno idejo... Obiščite monsijnora Fornara."

Dvignil se je iz svojega naslanjača in odslavl obiskovalca, ki se je moral globoko pokloniti. Sicer pa je kardinal takoj zopet sedel, ne da bi spomnil obiskovalca do vrat, in v mrtvem prostoru ni bilo slišati nič drugega kakor lahni, suhi žum njegovih koščenih, po spisih brskajočih prstov.

Poslušno je Pierre sledil njegovemu svetu. Sklenil je, da pojde na povratku v ulico Giulia preko trga Navona. Ali v stanovanju monsijnora Fornara mu je dejal sluga, da je njegov gospod pravkar odšel in da mora priti zgodaj, okrog desete, če ga hoče dobiti doma. Sprejem je mogel biti torej šele drugo popoldne. Poprej je poskrbel, da je dobil obvestilo o prelatu in je izvedel, kar je bilo najpotrebnejše; rojen je bil v Napolju, začel je študije tam pri očetih Barnabitihi, v Rimu jih je nadaljeval v semenišču, in končno je bil dolgo profesor na Gregorjanskem vseučilišču. Sedaj, so mu pravili, da je monsinjor Fornaro svetovalec v nekaterih kongregacijah, kanonik pri S. Maria Maggiore, da ga zlasti grize častihlepnost, da bi postal kanonik pri sv. Petru, in končno je sanjal, da bi danes ali jutri postal tajnik konzistorija in s tem dosegel službo, ki vodi do kardinalskega dostojanstva, do škrlata. Priznan teolog, se je izpostavljal edinemu očitku, da včasih žrtvuje literaturi; pisal je namreč članke za verske smotre, katerih pa previdno ni podpisaval. Smatrali so ga za zelo posvetnega.

Ko je Pierre oddal svojo posetnico, je bil sprejet, in posumil bi bil, da so ga pričakovali, če ne bi bil izražal ves sprejem najodkritosrčnejšega, nekoliko z nemirom pomešanega presenečenja.

"Gospod abbe Froment, gospod abbe Froment," je prebal ponavljal, gledajoč na posetnico, ki jo je še držal v roki. "Prosim izvolite vstopiti... Nameraval sem ukazati, da se odkloni vsak obisk, ker imam nujno delo. Ali nič ne de. Izvolite sesti."

Ali Pierre je obstal občaran, občudujoč lepega, velikega in krepkega moža, ki je cvetel s svojimi petinpetdesetimi leti. Prožnate barve, gladko obrat, s komaj osivelimi kodrastimi lasmi, je imel prijeten nos, vlažne ustnice, laskajoče oči, vse, kar more rimsko prelatstvo pokazati zapeljivega in zaljšajočega. V svojem črnem talarju z lilastim ovrtnikom je bil videti jako snažen, enostavno eleganten, resnično krasen, in njegova velika, dobro dišeča, z okusom, ki je danes pri rimskem duhovništvu zelo redek, opremljena sprejemnica, kateri je dajalo svetlobo dvoje širokih oken na Piazza Navona, ga je obdajala kakor ozračje dobre volje in blagohotnega sprejema.

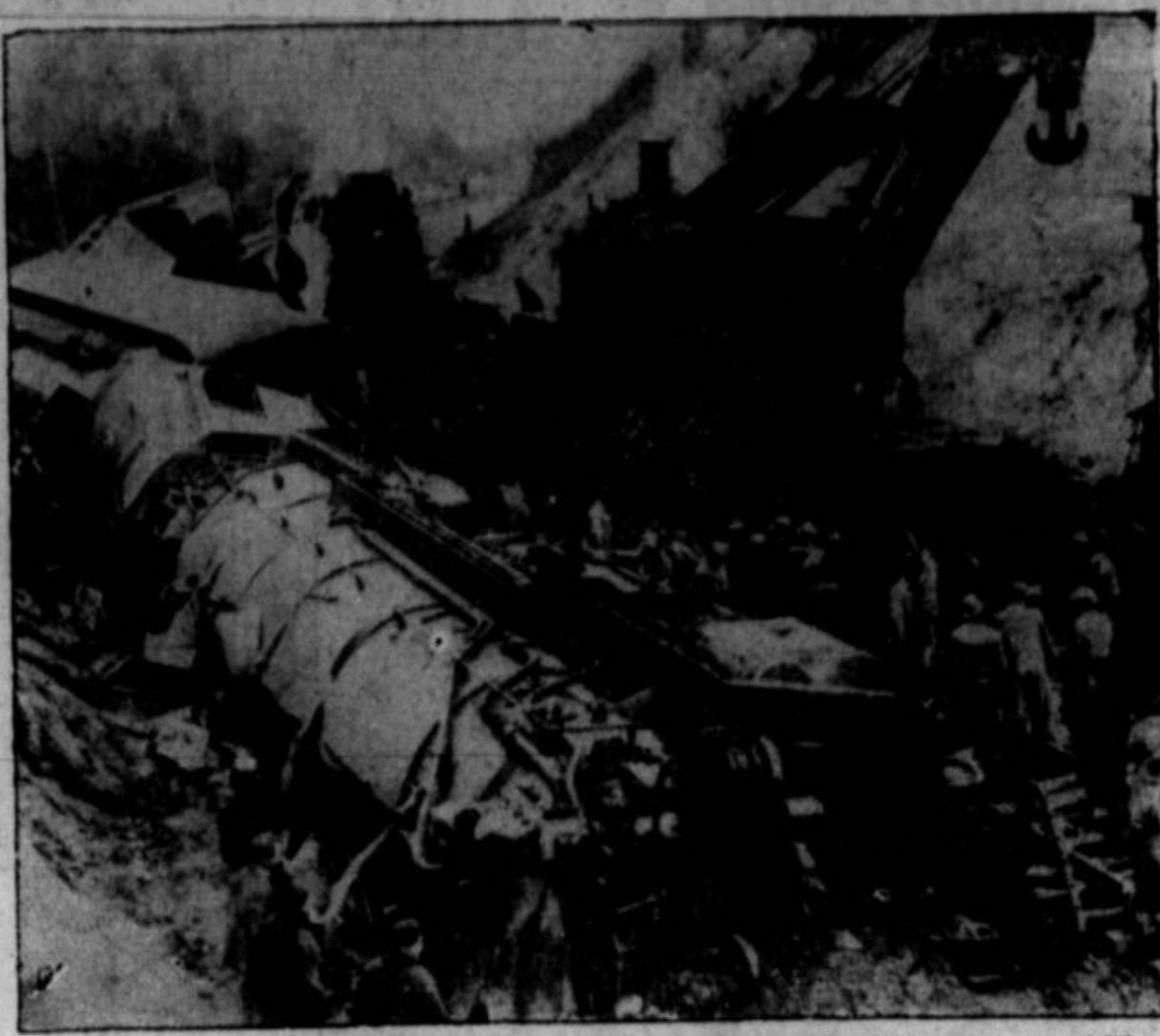
"Sedite vendar, gospod abbe Froment, in blagovolite mi povedati, čemu imam zahvaliti čast Vašega obiska."

Sedel je zopet in njegov obraz je bil naven, čisto uslužen. Pierre pa je prišel vpričo tega naravnega vprašanja, ki ga je moral pričakovati, v veliko zadrego. Ali naj pograbi bi ob obema rokama in pove pravi povod svojega obiska? Čutil je, da bi bila to najhitrejša pot.

"Moj Bog, monsinjor, vem, da ni v navedi, kar me vodi k Vam. Ali svetovali so mi, naj storim ta korak, in zadelo se mi je, da ne more med pošteni ljudmi nikoli škodovati, če se išče resnica v dobri veri."

(Dalje prihodnjič.)

**SPET ŽELEZNIŠKA NEZGODA**



Zaradi pretirane ekonomije, pomanjkljive nege prog, izrabljenih tračnic in druge opreme je bilo v tem letu več železniških nesreč, ki so zahtevale precej človeških življenj. Ena poslednjih se je dogodila v Chilli-cottu, O., ko je skočil s tira in se prevrnil brzovlak železnice Chesapeake and Ohio. Dve osebi sta bili ubiti in tri težko ranjene.

**REŽIMOVCİ O SVOJI SLAVNOSTI**

Na slavnosti jugoslovanskih "demokratskih" režimovcev v Chicagu dne 3. decembra, je narekoval svečenik Andre Popović sledečo zaprisego:

"Zaklinjamo se pred Bogom vsemogočnim, da hočemo biti verni sinovi majke Jugoslavije. Naj bo preklet spomin na nas če te kdaj pozabimo, Domovina naša, in če kdaj dvignemo roko na brata svojega."

Naj nam naše kosti ne najdejo miru v grobu, naj se razsujejo kakor pleve, ako bomo grešili nad edinstvom Slovencev, Hrvatov in Srbov. Prekletstvo potomcev naj bo molitev onih, ki ne ljubijo svobode naroda svojega. Polje naj mu ne rodi, morje naj ga požre, skale naj ga zasujejo, tistega, ki te izda, Jugoslavija naša!

Zvesti ti bomo do zadnje kaplje krvi, Jugoslavija naša. Svečano zaobljubljamo, da se hočemo v vsem in za vse pokoriti tvojim ukazom... V tem nam pomagaj osvobodnik Bog!"

Tednik Hrvatska z dne 14. dec., ki je edini skoz in skoz hrvatski režimski list v tej deželi, in subvencioniran iz fonda za režimsko propagando, je poln poročil o veliki patriotični slavnosti "jugoslovanskega edinstva".

Nekatere govore, ki so jih gospodje jugoslovanski "demokrati" prečitali, objavlja v celoti pod dvokolonskimi naslovi. V naslovu na prvi strani preko šestih kolon pravi, da je predsednik Roosevelt pozdravil Jugoslovane, dasi v resnici niti vedel ni o slavnosti pristaše konzula Kolombatovića v čikaški Sokol Havliček Hall.

Na drugi strani ima naslov preko dveh kolon v treh vrstah, ki se glasi:

Unity Day address delivered by Attorney Richard J. Zaverntnik, (National Judge-Advocate

Govoril je angleško o ideji edinstva, slavil je vse, ki so padli v bojih za edinstvo in nato prebral načelno izjavo omenjene Legije, ki je za ameriško ustavo in za take reči.

Ker nisem proti jugoslovanskemu edinstvu, zato Richarda ne kritiziram zaradi teme njegovega govora, ampak zdi se mi, da vse, kar počne, je neiskreno in oportunistično. Še pred nekaj leti je bil amerikanizator najbolj fanatične vrste in je hotel, da nehamo govoriti in poslovati v naših organizacijah slovensko, zato, ker on ni mogel obvladati tega jezika.

Tudi E. P. Skubic (Hrvatska ga imenuje Skubić) ima impozanten titel. V omenjenem listu je z glavnimi črkami sledeče označen: "Commander-in-Chief of the American-Yugoslav Legion".

V prvih dveh kolonah na 1. strani pa je govor prvaka nad vsemi prvaki, dr. Djura Kolombatovića, generalnega konzula Jugoslavije. In v tretji koloni na 1. strani je slika

predsednika Roosevelta, "ki je pozdravil Jugoslovane".

V naslovu preko dveh strani piše Hrvatska, da je bilo na slavnosti nad štiri tisoč Jugoslovancev. Dvorana Sokol Havliček ima v resnici prostora le za okrog tisoč ljudi.

Če bi bila ta slavnost (o kateri je dopisnik Proletarca obširno poročal v prejšnji številki) res idejno to, kar je trdila v svoje reklami da je, namreč manifestacija edinstva jugoslovanskega ljudstva, bi bil tudi jaz ploskal. Ampak bila je v resnici le najeta, zavajalna organizirana režimska manifestacija narodnjaških in političnih pustolovcev ter štreberjev, ki so jo ob enem izrabili za vpreženje jugoslovanskih volilcev v Chicagu v ojnice demokratskih grafterjev (to mislim dobesedno. Resnico o grafu potrjuje škandal z HOLC, v katerega so zapleteni vodilni čikaški prvaki demokratske stranke). Je pač nekaj jugoslovanskih demokratov, ki bi tudi radi zajemali iz korita korumpirane "političke" demokratske stranke, katere je izrinila republikanske pujske popolnoma stran.

Dokler bo taka mešanica manifestirala edinstvo Jugoslovancev in branila ameriško ustavo — bogpomagaj Jugoslaviji in ustavi Zed. držav! Rekel bi lahko, kakor pravi pregovor: "Bog me varuj prijateljev, sovražnikov se bom že sam ubranil." Taki so ti prijatelji Jugoslavije in ameriške ustave. — Pika.

**Raznoterosti iz Detroita**

Detroit, Mich. — Ob tej priliki vabim članstvo kluba št. 114 na glavno sejo, ki bo v nedeljo 24. decembra ob 2. pop. v navadnih prostorih. Na dnevnem redu bodo volitve odbora za prihodnje leto in druge zadeve.

Vabljeni na to sejo so ne samo vsi dobrostoječi člani kluba št. 114, ampak tudi oni, ki so pasivni. Priporočljivo je, da so prisotni vsi, ki se udeležujejo v pevskem zboru Svoboda.

V tem letu naše aktivnosti niso bile zadovoljive. Namreč, bilo je preveč mrtvila. Upam, da boste v prihodnjem letu bolj delavni in kooperirali z novo izvoljenimi odborniki.

Pri društvu št. 564 SNPJ je rekel predsednik, da je v delu društva vsepreveč mlačnosti, zato je svetoval, naj izvolijo čisto nov odbor, češ, mogoče bo potem boljše. Nasvet so upoštevali.

Plavi orel je v prošlih tednih zaposlil tudi nekaj naših rojakov. Celu Antona Jurca se je spomnil in mu potisnil lopato v roke.

Ne verjamem pa, da mu bo mogoče dati delo vsem, ki so nezaposleni pa čeprav ga vsi listi pripopajo na prva stran kot to zahteva naročnica Prosvete. Je pa ta orel precej dobra reklama za razna podvzvetja, kajti po radiu kar naprej ponavljajo, da obratujejo pod plavim orlom in njegovo NRA. In to od najmanjšega trgovca, ki prodaja pilule, pa do največjega. Zdravljenje driske, veleindustrija — vse je pod NRA. Naročnica Prosvete bržkone misli, da bi taka reklama tudi delavskim listom koristila in jim pomagala pri agitaciji za naročnike. Sicer pa, kakor pravi urednik Prosvete, škoduje ne, in če večina čitateljev to zahteva, tudi jaz nimam nič proti.

Pevski zbor Svoboda se uri za dve opereti. Prva, "Le mladi smejo ljubiti", je izvrstna in tudi mnogo smeha izvalja iz audijence — hočeš nočeš. Predvajana bo 21. januarja. Podrobnosti bodo sporočene v listu pozneje. Društva in klubi so prošeni, da ne prirejajo svojih zabav na omenjeni datum.

Druga velika opereta bo vprizorjena enkrat spomladi. Prevedel jo je iz nemščine na slovensčino pevovodja Svobode J. Berlisg. — K. Junko, tajnica kluba št. 114.

**Vabila na seje**

Od neke je član nekega kluba poslal dopis, v katerem na dolgo vabi člane in članice kluba JSZ v svoji naselbini; da naj se gotovo udeleže klubove seje.

Recimo, da ima dotični klub 11 članov. Vsi žive v okrožju ene milje razdalje drug od drugega.

Ako bi dotični dopisnik zagnano z drugimi odborniki poskrbel, da se bi člane povabilo osebno, ali vsaj z dopisnicami, bi zalego več, kot pa dolga zabčevanja in apeliranja v Proletarcu.

Poglejte najdelavnejše klube JSZ. Nikdar ne vabijo v dolgih dopisih, naj se člani in članice udeležujejo sej, nego pošiljajo le naznanila, kdaj bo seja in o čem se bo sklepalo ali razpravljalo. Z dopisi se ne bo privabilo članov na seje, neglede kako na dolgo in široko so raztegnjena taka vabila v tisku. Naznanila zadostujejo. Odvisno je edino od odbornikov in drugih delavnih članov, da napravijo seje kluba mikavnim, in da se s člani in članicami ravna na sejah sodružno, ne po pridigarstvu. Kjer se člani ne udeležujejo sej kluba, je to hiba članstva in vodstva, ki se jo lahko vzajemno odpravi ne s pridigarskimi dopisi, pač pa z dobro voljo in s sodružnim razumevanjem drug drugega v vsakem prizadetem klubu.

**Dr. ANDREW FURLAN**

DENTIST  
Phone: Canal 9694  
1858 W. CERMAK RD.  
CHICAGO, ILL.  
Office hours:  
9-12 A. M.; 1-5 and 6-8 P. M.  
Thursday, Friday and Saturday  
all day and evenings.  
Waukegan office at  
424-10th St., Tel. Ontario 7213  
Monday, Tuesday and Wed. till  
noon. Sun. by appointment only

**BARETINCIC & SON**

POGREBNI ZAVOD  
424 Broad Street  
JOHNSTOWN, PA.  
Tel. 1475

**FENCL'S**

RESTAVRACIJA IN  
KAVARNA  
2609 So. Lawndale Ave.  
Chicago, Ill.  
Tel. Crawford 1382

Fristna in okasna domača jedila  
Cene zmerne. Postrežba točna.

**Dr. John J. Zaverntnik**

PHYSICIAN AND  
SURGEON  
OFFICE HOURS:  
At 3724 W. 26th Street  
1:30—3:30; 6:30—8:30 Daily  
Tel. Crawford 2212  
At 1858 W. Cermak Rd.  
4:30—6:00 p. m. Daily  
Tel. Canal 9695  
Wednesday and Sunday, by  
appointments only  
Residence Tel. Crawford 8440  
If no answer — Call  
Austin 5700

**SODRUGOM IN SIMPATICARJEM  
V CLEVELANDU**

Seje kluba št. 27 JSZ se vrši  
vsak prvi petek v mesecu ob 7:30  
zvečer. Zenskega odseka prvi torek  
ob 8. zvečer. Mladinski angleški od-  
sek vsak petek izven prostora ob 8.  
zvečer, vse v klubovih prostorih v S.  
N. D. Sodrugi in sodružice, agitirajte  
in pridobivajte novih članov in član-  
ice kluba ter novih naročnikov Pro-  
letarcu. V organizaciji in izobrazbi  
je naša moč.

**PRISTOPAJTE K**

**SLOVENSKI NARODNI  
PODPORNI JEDNOTI**

NAROCITE SI DNEVNIK

**"PROSVETA"**

Stano za celo leto \$6.00,  
pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva.  
Deset članov (ic) je treba za  
novo društvo. Naslov za list in  
za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.  
CHICAGO, ILL.

**KNJIGE CANKARJEVE**



**DRUŽBE**

ŠTIRI KNJIGE ZA \$1.12 PO POSTI;

\$1, ako jih kupite v uradu

1. VELIKO MRAVLJIŠČE. Spisal Ivan Molek
2. Zlato tele in druge zgodbe. Spisal Janez Samojov
3. NAŠ SVETOVNI NAZOR. Priredil Sigma
4. KOLEDAR CANKARJEVE DRUŽBE za l. 1934

Naročila naslovite Proletarcu, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill

**KLUBOM IN DRUŠTVOM**

**KER** želite svojim priredbam čimveč  
moralnega in gmotnega uspeha

**OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!**

# Pregled 30-letnega dela kluba št. 1 JSZ

PETER BERNIK, tajnik kluba št. 1 J. S. Z.

(Ponatis iz jubilejne revije kluba št. 1.)

(Nadaljevanje.)

L. 1924.—Odbor: Charles Pogorelec, tajnik; Frank Alesh, organizator; Blaž Novak, zapisnikar; Charles Pogorelec, knjižničar; dramski odsek: John Olip, Frances Tauchar, Anton Slabe. Nadzorni odbor: John Olip, Donald J. Lotrich, Joško Oven. Vprizorjene naslednje dramske predstave: "Velika roparica" 10. feb.; 6. aprila "Golgota"; 9. novembra "Moč teme". Običajna prvomajska proslava in Silvestrova zabava. V zimski sezoni predavanja in diskuzije. Dramski odsek ponovil dramo "Golgota" 18. maja v Waukeganu. — Vsi dohodki tekom leta so znašali s prenosom iz l. 1923 \$5,047.82; izplačila \$3,316.75. Imovina kluba je znašala ob zaključku leta \$2,232.25. Članov 68. Klub prispeval v podporo Proletarcu \$157.30; v kampanjske svrhe \$89.44.

L. 1925.—Odbor: Charles Pogorelec, tajnik; Frank Alesh, organizator; Fred A. Vider, zapisnikar; nadzorni odbor: Andrew Kobal, Frank Udovich, Mihael Sifrar. Dramski odsek: Andrew Miško, Anton Slabe, Frank Zaitz. Priredbe: Veseloigra "Španska muha" 4. januarja; 1. marca drama "Razvalina življenja"; 19. aprila veseloigra "Kirke"; prvomajska proslava z igro "Zadnji dan"; 25. oktobra drama "Volja"; 29. novembra drama "Grobovi bodo izpregovorili"; 31. decembra Silvestrova zabava. Veseloigra "Španska muha" ponovljena v Waukeganu; ob priliki konvencije SNPJ vprizorjena drama "Kralj na Betajnovi". Vršila so se predavanja in diskuzije. Članov 98. Vsi dohodki tekom leta s prenosom so znašali \$6,678.70; izplačila \$5,038.00. Podpore Proletarcu \$51.60; socialistični stranki \$29. Skupna imovina znašala \$3,275.90.

L. 1926.—Odbor: Charles Pogorelec, tajnik; Frank Alesh, organizator; Anton Trojar, zapisnikar; Charles Pogorelec, knjižničar; nadzorni odbor: Joško Oven, John Olip, Charles Renar. Dramski odsek: Andrew Kobal, John Olip, Frank Zaitz. Januarja se je pridružil klubu moški pevski zbor "Sava", ki se imenuje od tega časa naprej Pevski zbor "Sava", odsek kluba št. 1 JSZ. Vseh priredb 7; 4 dramske predstave — "Navaden človek", "Hlapi", "R. U. R." in "Hrbtenica"; 5. decembra koncert pevskega zbora "Sava"; Silvestrova zabava, in prvomajska proslava. Sodeloval pri priredbi društva št. 8 v So. Chicagu; na slavnosti 15. letnice pevskega zbora "Sava"; klubov dramski odsek pa vprizoril dramo "Grobovi bodo izpregovorili". Poleg tega je bilo 8 diskuzij in predavanj. Vsi dohodki tekom leta s prenosom so znašali \$8,256.23; izplačila \$7,287.17. Skupna imovina kluba \$4,035.48. Podpora Proletarcu \$203.20; v delnice doma JSZ vložil \$1,494.47. Članov 115.

L. 1927.—Odbor: Charles Pogorelec, tajnik; Donald J. Lotrich, organizator; Frank Udovich, zapisnikar; nadzorni odbor: Frank

Dramski odbor: Frank Zaitz, Vinko Ločni-Omahen, Charles Renar, Martin Mihelich, škar, Charles Renar. Odbor pevskega zbora "Sava": Frank Alesh, predsednik; Otto Denu, tajnik; Anton Zagar, arhivar. Vseh priredb 12; 4 dramske predstave — drama "Tkalci" 30. januarja; "Lokalna železnica" in "Family Exit" 27. marca; na prvomajski proslavi drama "Njegov jubilej"; 16. oktobra "Poročna noč"; 27. novembra koncert pevskega zbora "Sava"; Silvestrova zabava; več domačih zabav in piknikov. V zimski sezoni diskuzije in predavanja. Dramski odsek ponovil dramo "Poročna noč" v So. Chicagu na priredbi društva št. 8 SNPJ. Vsi dohodki tekom leta so znašali s prenosom iz l. 1926 \$7,932.39; izplačila \$7,362.38. Podpore Proletarcu \$206.43; v delnice doma JSZ \$505.53. Vsa imovina kluba znašala ob zaključku leta 1927 \$5,231.51. Članov 105.

L. 1928.—Odbor: Peter Bernik, tajnik; Frank Tauchar, organizator; John Turk, zapisnikar; nadzorni odbor: Mary Aučin, Angeline Tich, Valentin Vidregar. Dramski odbor: Peter Bernik, Frank Zaitz, Frances Tauchar. Odbor pevskega zbora "Sava": Frank Alesh, predsednik; Katherine Bernik, tajnica; Andrew Miško, arhivar. Tekom leta 13 priredb: 4 dramske — "Zdravnik proti svoji volji", "Kamnelom", "The Second Story Man", "Poročna noč", vprizorjena v Waukeganu; "Zenitev radi premoženja" v So. Chicagu na priredbi društva št. 8 SNPJ; prvomajska proslava; Silvestrova zabava; dva koncerta "Save"; maškaradna veselica zbora "Sava"; nastop "Save" v Waukeganu. Nadalje je pevski zbor "Sava" aranžiral koncert Antonu Šublju. V zimski sezoni je bilo 12 diskuzij in predavanj. Vsi dohodki tekom leta so znašali \$5,604.56; izplačila \$5,862.59. V tiskovni sklad Proletarca je klub prispeval \$115.15; za volilno kampanjo \$175.20; klub naročil 1000 izvodov Prvomajske izdaje Proletarca; v delnice doma klub vložil \$571.80. Vsa imovina kluba je znašala ob zaključku leta 1928 \$5,456.46. Članov 103.

(Dalje prihodnjič.)

## Parlament pod fašizmom

Vsi diktatorji so sovražniki parlamenta, vzlic temu ga ne zavrejo. Pač, to, kar imajo za "parlament", je le zbor avtomatov, ki znajo reči "da", kadarkoli jim je ukazano. Hitlerjev "parlament" v Nemčiji je bil konstituiran v sedem in pol minuti, to je, izvolil je potrebne uradnike in odobril taktiko Hitlerjeve diktature, nato je bilo zasedanja konec in "poslanci" so se razšli. Nad 600 poslancev je bilo v fašističnih uniformah. Vstajali so s sedežev po vojaško in salutirali kakor pravi vojaki. Svoj "da" so izgovorili vsi istočasno. "Parlament" v Nemčiji ni danes nič drugega kakor pasje pošlušen kočček kasarniškega režima, ki pomaža daviti deželo.

## Novi odbori klubov JSZ

**Milwaukee, Wis.** — V odboru kluba št. 37 JSZ so bili izvoljeni: Jacob Rozich, tajnik; blagajnik; John Poklar, organizator; Steve Salamon, zapisnikar. Dosedanji tajnik je bil Frank Poličnik.

**Girard, O.** — V odboru kluba št. 222 so: John Kosin, izvoljen ponovno za tajnika; John Planter, organizator; John Tancek, zapisnikar.

**Gowanda, N. Y.** — V klubu št. 12 JSZ je bil ponovno izvoljen za tajnika John Matekovich; John Kontelj in Rose Matekovich sta organizatorja; John Kontelj je zapisnikar.

**Newburgh, O.** — V klubu št. 28 je bil izvoljen za tajnika Frank Hribar ponovno; Joseph Lever in Anton Zeleznik sta organizatorja in Jos. Lever ml. je zapisnikar.

**Powhatan Point, Ohio.** — V klubu št. 25 je izvoljen ponovno za tajnika-blagajnika John Merzel, Frank Sabec je organizator in John Kastavec zapisnikar.

**Pullman, (Chicago), Ill.** — V klubu št. 224 je bil ponovno izvoljen za tajnika Peter Verhovnik; organizator je Joseph Hrovat in zapisnikar John Mihelich.

**Lisbon, O.** — V klubu št. 9 je bil ponovno izvoljen v urad tajnika-blagajnika Jacob Bergant; organizatorja sta K. Bogatay in Agnes Chuk; zapisnikarica Agnes Chuk.

(Priporočljivo je da bi tajniki poročali v Proletarca imena vseh odbornikov in pa vse važne sklepe klubov.)

## TUDI ZAGONETEN POŽAR



"Kdo je zažgal državnozbornsko palačo?" je vpraševalo sodišče v Nemčiji. V Nici na Francoski Rivieri pa so vpraševali, kdo je zažgal požar v svetovno znani Gouldovi igralnici? (ki jo vidite tu na sliki). Škoda, ki znaša \$5,000,000, je krita z zavarovalnino. Zaradi depresije "kšeft" poslednjih par let ni bil sijajen in igralnica je delala izgubo. V nji so si bogati koristolovci in izkoriščevalci delavcev ter kmetov pri igranju izmenjavali svoje tisočake, stotisočake in milijone.

## Detroitška naprednost, naše aktivnosti itd.

**Detroit, Mich.** — Veliko bi lahko napisal — največ pač o naši neaktivnosti v detroitški naselbini.

Brezposelnost in depresija ni vrgla delavce samo ob zaslužek, ampak je povzročila tudi nekako zaspanost, da je vse nekam poparjeno.

Zdaj bi moral biti takorekoč najboljši čas za našo agitacijo. Kriza nas muči nad štiri leta. Vlada uvaja razne neredbe in obljube izboljšanje po radiu, z oglasi in v časopisju. Tudi v gledališčih, na avtjih in kjerkoli. Toda vsa ta velika reklama ni še prinesla izboljšanja. AFL in oblast sama priznava, da je še nad deset milijonov delavcev brez vsakega zaslužka. Drugi, ki niso toliko uradni, cenijo to število na dvanajst milijonov stalno nezaposlenih.

Dokler se delavci ne zdramijo in ne napravijo konca sedanjemu političnemu in ekonomskemu sistemu, bo ta kriza v hujši ali miljši obliki ostala. Če pa se organizira politično in industrijalno — bo kaj lahko končalo krizo.

Socialisti delavcem to dopovedujejo že desetletja. Če ne bi bili dremali, jih kriza ne bi mogla presenetiti nepripravljene kakor jih je.

Koliko dela in energije so socialisti že potrošili, da predramijo proletarsko rajo. Pa niso še uspeli. Ali bo kriza boljši agitator?

V enemu svojih prejšnjih dopisov sem dobil skoro tolikšen komentar urednika kakor je bil moj dopis. Pokaral me je zelo prav po sodružno. Naš urednik je radi tega vseeno "fest fant" in mene nič glava ne boli radi njegove graje. Morda bi pomagal, če nas bi vse skupaj takole včasih okrcal — mogoče potem ne bi toliko dremali in bi se predstavljali javnosti rajše v aktivnostih.

Kar se tiče mojih izvajanj o Anni P. Krasni z ozirom na njeno včlanjenje v JSZ, priznam, da sem bil napačno informiran. Izvedel sem potem, da ne ona in ne njen soprog nista bila izključena iz JSZ. Odstopila sta sama zaradi osebnih nesoglasij s člani v klubu, v katerega sta spadala.

Tudi glede debate v Chicagu med člani mladinskega odseka kluba št. 114 in ml. odseka št. 1 se bomo lahko zednili. Čital sem pojasnila, na katera odgovarjam, da razumem, da bo socialist vedno in povsod zagovarjal le svoja načela. Ampak moje mnenje kljub temu je, da naj v debatah odločuje navzoča publika

## Vabilo na Silvestrovo zabavo v Chicagu

**Chicago, Ill.** — Klub št. 1 prireja vsako leto na Silvestrov večer veselico s polnočnim programom. Letos se bo vršila v dvorani SNPJ v nedeljo 31. decembra.

V gornji dvorani bo igral J. Kochevarjev orkester in v spodnji pa A. Benchanova godba. Obe godbi znata dobro igrati ne le nove plesne komade, nego tudi naše domače. Benchanova godba bo zdaj prvič v tej dvorani. Šteje pet godcev. Specializirala bo z igranjem slovenskih plesnih melodij.

Opolnoči bodo vprizorjene žive slike.

Vstopnice v predprodaji so po 35c. Nabavite si jih, kajti pri blagajni bodo dražje. Dobite jih pri članih in članicah kluba in v uradu Proletarca. P. O.

## Važna seja kluba št. 1

**Chicago, Ill.** — Prihodnja seja kluba št. 1, ki bo v petek 22. decembra, je izredno važna zaradi volitev. Ko bodo volitve končane, bo predaval Peter Kokotović o položaju na jugu in vzhodu Zed. držav in o socialističnem gibanju v krajih, ki jih je obiskal. S. Kokotović je mašinst. Družba, pri kateri je vposljen, ga pošilja širom dežele na razna instalacijska dela, prosti čas pa porabi za govore na delavskih shodih in sejah.

Člane in članice prosimo, da pridejo na to sejo pred 8. uro, da bomo z rednimi posli in z volitvami čimprej gotovi. Dalje jih prosimo, da naj se nihče ne brani sprejeti nominacije, če nima a odklanjanje res tehtnega vzroka. — Odbor.

## Naročite po več izvodov Proletarca skupaj

Naročite po več iztisov Proletarca skupaj, da ga na ta način razširite med delavce in si potem olajšate agitacijo.

V AGITACIJSKE namene pošljamo po 5, 10, 50 in 100 iztisov Proletarca skupaj po zelo znižani ceni. Pišite po pojasnila. Razdajajte ga na sejah, na prireditvah, shodih in med prijatelji ter znanci.

## Agitatorji na distanco

Nemalo dopisnikov se oglašajo z apeli: "Naročite se na delavske liste!" In potem na šilarsko razlagajo, čemu je potrebno, da bi moral vsak delavec biti čitatelj delavskega tiska.

Taki dopisi ne pridobe delavskim listom niti enega naročnika.

Kar se tiče tiskanih apelov, jih pišejo na podlagi svojih izkušenj uprave listov, odnosno uredniki in upravniki.

Dopisniki, ki take apele po svoje ponavljajo, tratijo čas sebi in prostor v listu. Koristili bi stvari, za katero se potegujejo lahko veliko bolj, če bi slihi med znanec in prijatelje v svojem kraju z ustmeno agitacijo, kajti urednik in upravnik tega ne moreta vršiti povsod, zato je sodelovanje zastopnikov in drugih agitatorjev z osebno agitacijo absolutno potrebno.

Najkoristnejši delavskemu gibanju so tisti dopisniki, ki malo filozofirajo, nič ne apelirajo in podrobno poročajo, kaj se v naselbini dela, kaj so dosegli naši ljudje, in v koliko uspevajo nasprotniki. Te vrste poročevalci so tudi najboljši agitatorji, bodisi v pridobivanjih naročnin, razpečavanju literature in v volilnih kampanjah. Sami vase zaprti pridigarji pa so najmanj uspešni, ker jih smatrajo ljudje za sitneže in "puščake" in jih ne marajo poslušati.

## Prireditve kluba št. 1 J.S.Z. v Chicagu

Klub št. 1 JSZ bo imel to sezono sledeče prireditve:

**Dne 31. decembra** Silvestrova zabava v dvorani SNPJ.

**Dne 4. marca** velika prireditev z mešanim sporedom v dvorani ČSPS.

**V nedeljo 29. aprila** koncert "Save" v dvorani SNPJ.

Društva in klube prosimo, da te datume upoštevajo, to je, da jih ne vzamejo za to, da jih ne vzamejo za svoje prireditve. Na ta način bodo vse prireditve naših organizacij uspešne. — P. O.

Ali ste Ameriški družinski koledar letnik 1934 že naročili?

## NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JE  
**NARODNA TISKARNA**  
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE  
CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, poljskem, kakor tudi v angleškem in nemškem jeziku.

NASA POSEBNOST SO TISKOVINE ZA DRUŠTVA IN TRGOVCE

## SUNSHINE — FRESH AIR AND GOOD PURE MILK

Balance Your Daily Diet With

## Wencel's Dairy Products

**GOOD PURE MILK**

IT PROTECTS YOUR HEALTH

2380-82 BLUE ISLAND AVE. — Phone Monroe 3673

## PARK VIEW WET WASH LAUNDRY CO.

FRANK GRILL, predsednik

**PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGO**

Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Ciceru in Berwynu in dovažajo čistega na dom

TOČNA POSTREŽBA DELO JAMČENO

Telefoni: CANAL 7172-7173

1727-1731 W. 21st STREET CHICAGO, ILL.

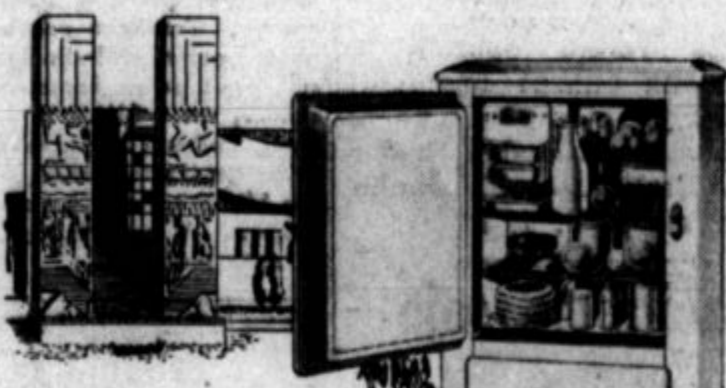
**Z A LIGNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMER-  
NIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO  
TISKARNO**

## Adria Printing Co.

1838 N. Halsted Street Chicago, Ill.  
Tel. Lincoln 4700-4701

PROLETAREC se tiska pri nas.

## Znižane cene za KELVINATORJE iz Svetovne razstave



Prihranite si denar! Popolnoma nove ledenice. Rabljene ne niso bile — razen na izložbah. Jamčene v vseh oziroma.

NE NAVADNA ponudba za prihranitev denarja! Ti modeli prihajajo naravnost iz Svetovne razstave, kjer so bili izločeni kot najboljši izdelki Kelvinator tovarne. Se popolnoma nič rabljene.

Cene so najnižje za male in velike modele. Izredna prilika. Ogledajte si jih v izložbah naših električnih trgovin. Nabavite si Kelvinator sedaj! Po znižanih cenah dokler traja zaloga.

To blago lahko kupite na lahka odplačila — \$10.00 takoj — ostalo na mesečne obroke.

Ne zaupajte vremenu da vam hrani jestvine

Električna ledenica popolnoma akoni vsa leta. Na vreme se morete zanesati, da vam bo držalo jestvine sveže in varne, le 25 dni izmed 365. Toda nikdar ne veste, kdaj bodo ti dnevi. Električna ledenica je zanesljiva in ekonomična. Ne riskirajte srušene jestvin in denarja.

## COMMONWEALTH EDISON ELECTRIC SHOPS

Downtown — 72 W. Adams St. — 132 So. Dearborn St.  
Telephone RAInbold 1200, Local 155

4542 Broadway 4531 W. Madison St. 852 W. 43rd St.  
2018 Milwaukee Ave. 4834 So. Ashland Ave. 2599 E. 52nd St.  
4883 Irving Park Blvd. 3460 So. State St. 11116 So. Michigan Ave.

Cene za blago na mesečna odplačila nekoliko višje.

FEDERALNI KUPONI Z NAROČILI.

ELENORA MARXOVA-AVELINGOVA.

# MOJ OČE

(Hči Karla Marxa o njegovem življenju)

(Napisala po njegovi smrti l. 1883.)

(Konec.)

Prav tako kakor pred desetimi leti v "Komunističnem manifestu" zaključuje Marx tudi tu s pozivom "Proletarci vseh dežel, združite se!" Razlogi, ki so dovedli do ustanovitve Internacionalne, so izraženi s tole utemeljitvijo:

"Da je mogoče doseči osvoboditev delavstva samo od delavcev samih; da borba za osvoboditev delavskega razreda ni borba za nekakšne razredne prednosti ali privilegije, marčevska borba za enake pravice in enake dolžnosti in za odpravo vsakršne razredne nadvlade; da je gospodarska odvisnost delavca od proizvodnih sredstev, to je od življenjskega vira, temelj za suženjstvo v vseh oblikah, (osnova socialne bede, duševnega ponižanja in politične odvisnosti); da je torej cilj gospodarske osvoboditve delavskega razreda, za kar mora biti politično gibanje samo sredstvo; da so se vse težnje, usmerjene k temu cilju, doslej ponesrežile in to zaradi pomanjkanja solidarnosti med množico delovnih panog v vsaki državi oziroma deželi; da osvoboditev dela ni niti krajevni problem, niti naroden, nego družaben problem, ki se nanaša na vse zemlje; da se danes probuja delavstvo v najbolj industrijskih deželah Evrope in med tem ko vzbuja sedanost nove nade, daje že jasno svarilo pred starimi zmotami in poziva k hitremu združenju doslej različnih in razcepljenih krstov."

... izvedli neobhodno potrebne priprave za ustanovitev "Mednarodnega delavskega društva."

Opisovati Marxovo delo v Internacionalni bi značilo pisati zgodovino Internacionalne same, kajti Marx je bil, dasi samo dopisujoči tajnik za Nemčijo in Rusijo, v resnici duša vseh poznejših zborov (kongresov). Vse izjave (manifeste) izvzemi enega ali dveh — od Inauguralne adrese do Državljanske vojne v Franciji — je napisal on. V zadnje imenovanem delu je razjasnil resnični smisel Komune, "te sfinge, ki tako maha buržoazno misel". Označil je z lepimi stavki vso korupcijo "Vlade Narodne Obrambe", ki je prodala Francijo Prusiji, in vžgal je zločinsko znamenje članom vlade, ponarejevalcu Julesu Favreu, dobičkarju in oderuhu Ferrymu in ogabnemu Thiersu, temu "strašnemu maliku" in "čistilecu cesarskih škornjev". Osvetlil je znatno razliko med grozotami, ki so jih vršili versailleski mogotci in med junaškimi žrtvami pariških delavcev; ki so s svojo smrtjo varovali in branili to Republiko, katere današnji predsednik je Jules Ferry, je

končal Marx s temile besedami:

"Pariz, delavski Pariz s svojo Komuno bo večno slavljen kot vznešena znanilka in predznak nove družbe. Njegovi mučeniki so trdno zasidrani v velikem srcu delavskega razreda. Zgodovina je svoje rablje pribila na sramotni oger že zdaj, in s tega sramotnega odra jih ne bodo osvobodile molitve njihovih popov."

Padec Komune je privedel Internacionalo v težko stališče. Ni preostajalo nič drugega kakor prenesti sedež Generalnega sveta iz Londona v New York in sicer na temelju sklepa haškega kongresa iz l. 1872 in to na Marxovo priporočilo.

Več let je bolezen branila Marxu, da bi se posvetil svojem delu, kakor je pač hotel; toda od leta 1873 se mu je posvetil popolnoma. Drugi zvezek njegovega življenjskega dela "Kapital", o katerem sem govorila že prej, je bil izdan l. 1885, tretji pa l. 1894.

Hotela sem vam povedati samo strokovne zgodovinske in živatopisne podrobnosti o svojem očetu. Drugi bodo razpravljali o njegovi osebnosti, borbenosti, o njegovem duhu, ljubeznivosti in dobroti. Dovolite mi samo končati:

Karl Marx je bil ena izmed onih dragocenih osebnosti, na katerih je mogoče opaziti človeško prirojenost in o katerih je mogoče reči: "To je bil človek."

## Stavbinska in posojilna društva v Wisconsinu pred legislaturo

Socialistični senator Walter Polakowski je v zakonodajni zbornici Wisconsin pred posebnim odsekom predložil dokaz, da so bila nekatera stavbinska in posojilna društva v Wisconsinu ne samo slabo upravljana, nego izrabljana v korist članov direktorja. Večinoma so vsi direktorji in upravni odborniki vzeli ves svoj denar ven in ga potem posejevali nazaj po višjih obrestih kot pa so jih računale banke. Dalje je predložil dokaz, da so uprave stavbinskih društev proti nekaterim posestnikom začele s sodno proceduro za prodajo hiše takoj ko so zaoptali par mesecev s plačili, medtem ko so favorizirani dolžniki zaostali s plačili več let ne da bi jih uprave resno tirjale.

Polakowski zahteva preiskavo, ki naj prične koristilce na odgovornih mestih v stavbinskih in posojilnih društvih na zatožno klop. Prej ali slej bo prišlo do takih preiskav tudi v drugih državah, kjer je bila kontrola nad finančnimi ustanovami še veliko slabša kot v Wisconsinu.

## "Lindijeva" investicija se izplačala

Youngstown, O. — Pred dobrim tednom je bil v bližnjem Girardu na obisku John Lokar ml. iz Clevelanda s sodnikom (demokratom) Lauschetom. John, ki naziva sam sebe "Lindy", je bil Lauschetov kampanjski manager, kot je pravil.

V Girardu je govoril ljudem svoje sorte, da je na prošnji konvenciji SNPJ pripravil v agitacijske namene proti socialistom okrog šestdeset dolarjev. Izplačalo se mi je, je

rekel, kajti devet socialistov je bilo vrženih iz glavnega odbora!

"Le počakajte," je rekel "Lindy", "boste videli na prihodnji konvenciji v Clevelandu! Tu bodo šli pa vsi ven, do zadnjega!"

Nekateri so mu baharjivo odobravali, ker imajo socialiste približno tako radi kakor on. Eden izmed njih, ki malo čita, je mislil, da je Lokar ml. socialist. "Še nikoli nisem bil, dasi sem nekaj časa držal z njimi," je rekel.

"Lindy" je gl. podpredsednik SNPJ, v politiki demokrat in v verskem oziru katoličan, dasi prihaja iz svobodniške družine. Če človek gleda vse te mlade in stare vetrnjake, mora vzklkniti, kakor sem slišal zadnjič nekega rojaka v sosednem Bessemerju, ki je dejal, da se nam nič dobrega ne obeta. Upal sem, da bo naša starina dala svojim sinovom kaj prepričanja v glavo, namesto prepričanja so pa polni sovraštva do socialistov.

Poročevalec.

## Kam v nedeljo?

Cleveland, O. — Kam pa v nedeljo 24. dec., na sveti večer? Nikamor drugam ko v Slovenski delavski dom na 15335 Waterloo Rd. Kaj pa bo tam? Plesna zabava kluba št. 49 JSZ. Prične se ob 7:30 zvečer. Gotovo pridete, ali ne?

Sure! Kdo bo igrav? Stompaderjev orkester, kakor na zadnji naši veselici in programu. Tokrat ne bo programa ampak samo ples. Seve, imeli bomo tudi okusna jedila in pijačo, kot v gostilni pri Zek-sarju v Ljubljani. Da, tako bo. Saj veste, da ste se vedno dobro zabavali na priredbah tega kluba. To vedo tudi tisti v West Parku in Euclidu, ki so prihajali na naše zabave. Gotovo pridejo tudi sedaj.

Prebitek se porabi za podporiranje delavskega gibanja v prid stranke, ki se bori za delavce. Ali kakor je rekel pokojni A. E. V. Debs: "Za stranko, ki je resnično delavska." Na svidenje.

Frank Barbič.

## Agitacija za nove člane

Chicago, Ill. — V klubu št. 1 JSZ imamo agitacijski odsek, čigar glavna naloga je pridobivati nove člane. Naš odsek jih je že pridobil štirinajst vsega skupaj, ostale, ki so pristopili v klub tekom leta, pa so pridobili drugi. Lahko rečemo, da so bili agitacijski rezultati zadovoljivi.

Obiskali smo prilično rojakov in rojakinj. Vseh seveda nismo pridobili. Za posete smo izbrali take, v katerih smatramo, da so naši somišljeniki in da bi bili dobri člani kluba. Z obiski je bilo treba napraviti precej večerov, toda bili so porabljeni klubu v korist.

S pomočjo novega odseka, ki bo izvoljen na prihodnji klubovi seji ta teden, bi bilo morda mogoče ustanoviti klub JSZ v So. Chicagu. Več somišljenikov iz So. Chicaga je nam namreč obljubilo, da bi pristopili.

Agitacijski odsek sicer ne bi mogel izvršiti vsega agitacijskega dela sam, in v našem klubu se tega ne pričakuje, ker je mnogo članov in članic, ki pomagajo v agitaciji in v drugem klubovem delu. Prepričana sem, da bo s skupnimi naporimi klub št. 1 napredoval v prihodnjem letu prav tako — če ne še bolj — kakor letos.

Angelica Zaitz, tajnica agitacijskega odseka.

Vabim znance in prijatelje brez razlike političnega mišljenja ali osebnega sovraštva na **SURPRISE PARTY** v soboto večer 23. dec. v

**BOHEMIAN BEER GARDEN**  
1921 Blue Island Ave. Chicago, Ill.

Večini se bodo pogrebni obredi za pokojno mrs. Prohibicijo. Po obredu bo sviral fin slovenski orkester. Porostilo se vas bo z dobrih klobasami in kislim zeljem, ki je specialiteta Viktorija Zupančiča. Za uho vaših žilostnih duš bodo na razpolago najboljše pijače.

Pričetek obreda otvori orkester ob 8., ob 9. pa se prične slavna pojedina. Vstopnina prosta za vse. Vljudno vabi vse rojake **ANDREW SPOLAR.**

Najbogatejša zbirka raznih spisov

# AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLENDAR 1934.

Letnik 1934, ki ga zdaj razpošiljamo, je nov dragocen prispevek k slovenski književnosti v tej deželi.

Bogat na literarnih in zgodovinsko važnih spisih. Najboljša knjiga te vrste, kar jih izhaja med ameriškimi Jugoslavnimi.

V letniku 1934 je osemnajst povesti, šestnajst pesmi, dvaindvajset drugih spisov in nad šestdeset slik ter ilustracij. Poleg tega je v koledarju mnogo informativnih notic in podatkov. Njegova vsebina v glavnem je sledeča:

### LEPOSLOVNI DEL:

Alenka bi rada otroka (Mila Pachnerova-Iv. Vuk).  
Bila je enkrat velika puščava (F. Rosenfeld-Vuk).  
Črtice iz spominov (L. Beniger).  
Krst revolucionarja (Joško Oven).  
Nepridiprav Bepo (Maksim Gorki).  
Nova igra (Ivan Molek).  
Nočni čuvaj (Tone Seliškar).  
Obtožujoče sence (Ivan Jontez).  
Obesite ga (Turgenjev-Cv. K.).  
Pozabljeni kruhoborke (Mira).  
Pripoved zdravnika (George Stamatov).  
Številke (Katka Zupančič).  
Stanovanje št. 17 (B. Levin).  
Srečanje (F. S. Tauchar).  
Tipistka (Jacob Zupančič).  
Ukradeno sonce (Ivan Vuk).  
zemlja je sprejela svojega sina (Anton Slabe).  
Ženski upor (M. Anderson-Nexo-Cv. Kristan).

### OPISI IN ČLANKI:

Bodočnost jugoslovanskih podpornih organizacij (Fr. Zaitz).  
Boulder Dam (Albert Hrast).  
Obiski v Coloradu (Frank Zaitz).  
Stoletje napredka (F. S. Tauchar).  
Svet na razpotjih (Frank Zaitz).  
Tridesetletnica SNPJ (Frank Zaitz).  
Vera in socializem (E. K.).  
"Vse za narod" (Anton Garden).  
Ženska in vera v zgodovini (Maksim Gorki).

### PESMI:

Dvom (Katka Zupančič).  
En hip (Anna P. Krasna).  
Iz dna prasedanjosti (France Kozar).  
Iz vseh teh dni (Anna P. Krasna).  
Na materinem grobu (Čulkovski).  
Naš čas (Mile Klopčič).  
Nekomu kar tako (Mile Klopčič).  
Pravijo (Tone Seliškar).  
Predmestje (Tone Seliškar).  
Preko noči (Mile Klopčič).  
Skozi mrak (Ivan Molek).  
Strimo okove (Katka Zupančič).  
Umetnik svira (A. P. Krasna).  
Voditeljski problem (E. Kaesther-M. Klopčič).  
Zavrnen krik (Čulkovski).  
Zdravnica za Lt-Tija (Yank-Ki-M. Klopčič).

### KOLEDARSKI DEL:

Dnevi in godovi.  
Koledarski podatki.  
Koledar za leto 1935-36-37.

### INFORMATIVNI DEL:

Diplomatska zastopstva.  
Jugoslovanske podporne organizacije v Zed. državah.  
Konvencije jugoslovanskih organizacij l. 1933.

**Koledar obsega 224 strani. Je vezan v platno. Stane samo 75 centov. Pri večjih naročilih popust.**

Naročite ga tudi svojem v starem kraju. Čtivo v Ameriškem družinskem koledarju jim je kakor pomenek z njihovimi dragimi preko morja. Cena za v stari kraj je 90c iztis. Pošljite nam točen naslov in ime, drugo izvršimo mi.

Kdor želi to knjigo na najfinejšem papirju s salonsko vezbo, jo letos lahko dobi. Koledar v tej fini opremi stane \$1.25. — Vsa naročila naslovite:

**Proletarec, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.**

### "Pogrebna" svečanost

Chicago, Ill. — Končno se vedar posrečilo odpraviti prohibicijo, ki je bilo sredstvo raketirjev in kvarna mladini in odraslim.

Ta dogodek bomo praznovali v soboto 23. dec. v Bohemian Beer Gardnu pri A. Spolarju. Glejte oglas na tej strani. Z zadušnico za pokojno prohibicijo se prične ob 8., okrog 9. pa bomo imeli slavnostno pojedino. Delikateta bodo naše domače pripravljene okusne kranjske klobase in zelje. Pijač bo vse sorte.

### Po teh ceremonijah in gostiji bo sviral izborni Slovanski orkester do zjutraj. Rojaki in rojakinje v Chicagu in okolici so vljudno vabljeni, da pridejo na to "surprise party". Vstopnina je prosta. Na svidenje. — A. Spolar.

### Naročila za Am. druž. koledar

Naročila za Ameriški družinski koledar so prišla že zdaj iz več naselbin kakor lani in predlanskim, pravi upravništvo, ki ga razpošilja.

### "New Leader"

Tednik "New Leader" v New Yorku je edini propagandistično urejan socialistični list, ki je vreden, da ga širite in čitate. Nekaj drugih, modnjimi American Guardian, so privatna svojina in soc. stranka nima nad njimi nobene kontrole. Izneverijo se ji lahko kadarkoli, zato so taki listi nezanesljivi.

Narčajte knjige iz Proletarčeve knjigarne.

### Delavske pesmi

Randova knjigarna v New Yorku je izdala delavsko pesmarico, v kateri je 72 socialističnih pesmi (v angleškem jeziku). Stane 60c. Naroča se jo lahko tudi v gl. uradu soc. stranke, 549 Randolph St., Chicago.

### Armada brezposelnih

Kljub optimističnim poročilom o zaposljevanju milijonov ameriških delavcev, ki so bili že dolgo brez zasluzka, je še vedno nad deset milijonov stalno nezaposlenih.

### SLIKE:

Monarhije in republike.  
Naslovnik jugoslovanskih podpornih organizacij.  
Podatki o svetovni vojni.  
Povprečne morske globine.  
Slovensko časopisje v Ameriki.  
Slov. kat. župnije in šole v Ameriki.  
Velikost Zed. držav po prebivalstvu in površini.

Brezposelni (Jüttner)  
Ciganska mladež (Max Ducek).  
Dalmatinci (L. Kuba).  
Delavci pri Boulderskem jezu.  
Filozof (Edouard Manet).  
Indijanci (Ivan Mestrovic).  
Inspiracija (K. B. Ingels).  
Ječe (France Mihelič).  
Križani (F. S. Stiplovsek).  
La Cigale (E. Bisson).  
Lastni portret (Miha Maleš).  
Mehiški peoni pri delu (Diego Rivera).  
"Mož s kupu vina" (D. Velasquez).  
Narščajoče morje mizerije (C. Silver).  
Nascdla ladja (Kutin).  
Nemčija v ječi.  
Opekar in družina (O. Holomac).  
Plesalka (P. Troubetkoy).  
Poletje (Fr. Jakub).  
Portret deklice (Olaf Globočnik).  
Predmestna otroka (Steff Kohl).  
Razlašeni (Forain).  
Raztrgana misel (Miha Maleš).  
SNPJ (člani prece konvencije).  
Suhno cvetje (France Mihelič).  
Svet, ki se podira.  
Trenutek oddiha (Max Kalish).  
Ustje pri boulderskem jezu.  
Visoka pesem (Miha Maleš).  
Vrbe (Davies).  
Zajutrek bednih.

### OBISKI V COLORADU:

Kraji: Aspen; Canon City; Colorado Springs; Crested Butte; Denver; Durango; Glenwood Springs; Južni Colorado; Leadville; Palisade; Pueblo; Salida; Trinidad; Walsenburg.

Slike k spisu o Coloradu: Berthoud Pass; Big Thompson Canyon; Capitol v Denverju; Civic center v Denverju; Colorado Springs; Denver; Gold Hill; Jasper Lake; Jeldarna v Pueblu; Johnny Hill pri Leadvillu; Katastrofalna povodenj; Leadville; Loch Valley; Most nad Royal Gorge; Na Pike's Peak; Ouray; Pueblo; Royal Gorge; Skupina rudarjev v Silvertonu; Sodna palača v Walsenburgu; Spomenik na grobu pri Primeru; Spomenik žrtvam pokolja; Toltec Gorge.

## Socialist International Calls for Defense of Liberty Everywhere

The enlarged Bureau of the Labor and Socialist International met in Zurich, Switzerland, Nov. 19-20, and sent a resolution to the affiliated parties regarding the dangers of war, the Hitler terror in Danzig and the Saar, and the precarious situation faced by Austrian Socialism. The resolution follows:

At each of its meetings the Labor and Socialist International is faced with a more and more alarming situation. The re-armament of Germany is proceeding more emphatically and at an accelerated pace. Germany has left the League of Nations, the Disarmament Conference, and the International Labor Office. The difficulties at Geneva have become so serious that Arthur Henderson has been obliged to threaten the governments with his resignation as its president.

At the same time, pressure against Austria continues to be exercised by Germany and Italy, and the Hitler terror reigns in the Saar and at Danzig. Japanese imperialism is threatening to drive Soviet Russia into a war of defense and in this way coming to the support of the capitalist counter-revolution in Europe.

In drawing attention once again to the responsibilities of the capitalist governments, the Bureau of the L. S. I. recalls the repeated decisions of the International.

### Equality of Rights

It has always advocated equality of rights and duties between the European powers. It has always understood that equality would result not from the re-armament of the vanquished countries but from the disarmament of the victorious powers. In this spirit the Bureau declares itself:

Against any re-armament of Germany;

Against any concessions to German nationalism and militarism, and

Against any separate negotiations with the Hitler government.

A policy which would allow such privileges to Germany would give the impression that Germany was being rewarded

for its withdrawal from the League of Nations. It could only lead to a reinforcement of German nationalism and militarism and, consequently, to new demands based upon increased military power.

But at the same time the Bureau calls for the conclusion at the earliest possible moment of a general Disarmament Convention, with or without Germany. The L. S. I. has always regarded its opposition to German re-armament and its desire for general disarmament as inseparable. The Disarmament Convention will allow of the establishment of a system of international control which would put an end to secret re-armament.

The Bureau appeals to all the parties affiliated to the L. S. I. to exert the most vigorous pressure upon their respective governments in this sense. The nations are now faced with

### SO THE COW DIED

The family is a thoroughly communistic institution, but once two rugged individualists got married. They didn't have enough money to buy a cow apiece, so the "he" of the happy couple bought the front end of a cow and his wife bought the rear.

The next day he started out to milk Bossy, but his wife came out in a great rage and told him not to trespass on her property. As he respected the sacred rights of property, he acknowledged his error and sneaked away. However, his property at once became frozen asset in his eyes, so he quit feeding Bossy's front end. When his wife started to feed her, he in turn ordered her not to trespass on his property. Being a rugged individualist, there was nothing for the wife to do but obey, and so the cow died.

Of course they might have owned Bossy in common and shared more or less equally in the milk she gave, but that would have been rank Socialism.

Did you ever think that the rugged individuals who make up the great United States of America are behaving just like those silly fools who invested in a cow? If that doesn't soak in quickly enough, get your pencil and figure how much the railroads of America would be worth if the only inhabitants of the country were their owners, the bondholders.—American Guardian.

the last chances of peace. If the democratic governments, and especially the British, French and American governments, do not reach agreements among themselves at this late hour, if National-Fascism continues to arm, if the threatened countries do not themselves seek defense except in a new armaments race, the universal catastrophe will become inevitable.

### The German Boycott

The Bureau is obliged to consider the possibility that when the Convention is drawn up, Germany might refuse to accede to it and to submit to a general system of control. It has no hesitancy in declaring that in the supreme interests of peace the International would then support the measures of pressure or of political, economic and moral boycott decided upon by the League of Nations.

At the present moment the most energetic action should be taken against the dictatorial terror and in favor of the democratic liberties in Austria, where the competition between two kinds of Fascism is threatening the liberty of a people and the peace of Europe, as well as in the territories administered by the League of Nations, such as Danzig and the Saar.

In conclusion, the Bureau reminds the working class of all countries of the resolution on the dangers of war in the Far East, which was passed by the Executive of the L. S. I. on May 22nd, 1932. Japan has already been declared the aggressor by the League of Nations. At the moment when its attack threatens to extend from China to the Soviet Union, the governments which have signed the Covenant have a still more imperative duty to apply economic and financial sanctions against Japan. In any case, the working class will do all in its power to support the defense of the Soviet Union.

Note to wages: "Why don't you come up some time?"

## What is the New Deal?

Roosevelt's enemies may denounce his "New Deal" as pure socialism, but the critical eye of Norman Thomas, twice the socialist party's candidate for President, says that "it is state capitalism, and no howls from these old enemies Hearst and McCormick, Al Smith and Ogden Mills, who want to turn the clock back, can make it anything else."

Thomas's views on the Roosevelt program are given in a ten cent pamphlet "The New Deal: A Socialist Analysis," published by the committee on education and research of the socialist party of America. It is on the whole quite critical, admitting however, that the New Deal "seems to be a bold, even a radical, program of those who have grown accustomed to stupidity, misrepresentation and plain dishonesty during the Hoover, Coolidge and Harding terms."

"It is a distinct improvement in this sense, but it should be judged in the light of what needs to be done, and not by comparison with Hoover's stupidity. After all, any President would have had to do something in 1933. What Roosevelt did was temporarily to stabilize capitalism with a few concessions to workers that are poor copies of socialist immediate demands."

Under the sub-heads "Farm Relief," "National Recovery Act," "Banking," "The Unemployed," "Securities Act," "Railroads," "Home Owners' Loan Act," "The Powers of the President," and "Redistribution of Wealth," Thomas analyzes the various activities of the administration from the socialist viewpoint, in each case pointing out where the Roosevelt measures fall short of the plans which his party believes should be adopted.

"A President, or any elected office holder," Thomas concludes, "can go only as far as his party will let him. He cannot drag with him a hostile organization. Mr. Roosevelt is finding that out to his sorrow. Those who expected socialism from a democratic President deserve to be disappointed. Socialism can come only through a party of workers and farmers."

"They must be organized" into fighting, active, intelligent local units, working through their unions, farm and unemployed organizations on the economic field and their own party on the political field, for ends which they understand and are determined to reach. Such a political party must educate the people to an understanding of the struggle between the owners and the workers of the world. It must put into office men who believe in its aims and will be guided by the decisions of the members."

### The Old Spirit

Graduate: Professor, I have made some money and I want to do something for my college. I don't remember what studies I excelled in.  
Professor: In my classes you slept most of the time.  
Graduate: Fine! I'll endow a dormitory.—Montreal Star.

## Labor Internationalism

By ARTHUR HENDERSON

Labor is essentially international in its outlook and its interests. It has its international organizations and its international ideals. It rejects the old diplomacy, and the old conceptions of policy based upon the balance of power and the inevitable conflict of nations. On the other hand, it definitely declares that international competition and hostilities must be superseded by international co-operation and friendship. It believes that the peoples of the world desire to live in amity side by side, and that the peace of the world is disturbed by the ambitions of imperialism and the operations of capitalism. It therefore seeks to insure that the will of the peoples shall prevail over the narrow interests which now bestride the world. Peace is the bedrock of labor's policy—the peace which is a breathing space between mighty struggles, but the peace which consists in active and friendly co-operation of nations pursuing a common end in facing the constructive tasks which lie before the world.

Labor's international policy is specific. Its weight is on the side of peace and through its own international organizations it works steadily for peace. Imperialism is a cause of wars, for it invokes ho-

### Christmas Eve Dance in Cleveland

Where you all goin' on Christmas eve, December 24? Well, if you don't know, then come to the dance given by branch 49 ISF at 15335 Waterloo Rd., in the Slovene Workers Home. You can have a good time dancing to the music of the Stompader's orchestra for only 25 cents admission. You will also be served with drinks and eats, if you wish so. This is the best place in Cleveland to enjoy yourself, so come and be merry at Christmas. Time 7:30 P. M. — Fr. Barbic, Sr.

### It Brought Results

Convict No. 1: "Never believe in advertising slogans."  
Convict No. 2: "Why not?"  
Convict No. 1: "Because I did. I saw an ad which read: 'Make Money at Home' and look where I am now."

Money is a medium by which producers are barred from the product of their labor.

stilities. Internationalism can be realized only by peace, for it rests upon co-operation.

The world of today has inherited a legacy of war problems, intensified and complicated by vacillation on the one hand and the violation of every principle of international justice and co-operation on the other. The seeds of possible strife today are as numerous as ever they were before the war. The times demand a new policy capable of extricating the world from the fetters forged in the name of that statesmanship which despises labor and denies its capacity to govern. Labor's policy of peace and interna-

tionism provides the weapon by which mankind can strike off the shackles which bind it.

If the nations will not actively pursue the path of peace, they will be led into wars; if they decline to embrace the gospel of international co-operation, they will be ground under the heel of capitalism. The alternative to labor's policy is the continuance of fear and hostility, of hatred and competition, of competition and chaos.

Labor challenges the old order, the old ways and the old methods. It declares for peace and internationalism and confidently submits its ideals and its program to the judgement of the people.



Many things of vital importance have transpired in Washington, D. C. in recent weeks of which the people have learned but very little. There was, for instance, the discovery that a few hungry shippers gobbled up millions of dollars in the last few years on the pretext that they were hauling U. S. Mail. They first purchased the ships from Uncle Sam for a song and then made more than ten times the whole value of the ships, at least, what they paid Uncle Sam, in a few years. Wholesale graft, one could say. Rather, we should say, supergraft. But that isn't all. The bankers have gipped the government out of income taxes and now under the "new deal," the Chicago Home Owners Loan Corp. has been uncovered as a nest of graft and the rottenest politics you could ever imagine. This latter institution was organized by our "new deal" president to help the home owners in distress but it has gotten to be everything else but a helpful institution. Petty politicians have played his institution for all it was worth. Home owners had to pay fees of various kind to entitle them to loans. Furthermore ward healers and aldermen had to sanction people for loans. This means strict party politics. If you were a friend of the ward healer or if you could how that you voted their ticket you were sanctioned for the loan. If not, you were fleeced and made to travel the rounds between the political officeholders and many gave up in despair.

When the president found out what was going on, some day he tried to quietly supplant those responsible for the outrages but the bomb burst too soon and so he had to ask them to step aside. What we are anxious to know is will those politicians who made illegal premiums be tried and punished or shall they go the way of the rest of the corrupt politicians and dishonest bankers? This proves conclusively, that the contention of the Socialists, that both major party politicians are in office not for service but for personal gain, is true. Also, that no one big man in the democratic or republican party can control the millions of his corrupt party members, who seek only personal gains.

Reports show that many corporations are beginning to earn and pay their dividends again. It's time that the depression comes to an end. Is it going to come back with dividend payments? Of course not. People who were able to buy stocks have other incomes. At least, the large percentage of stock manipulators are those that have a good deal of money. Hence, dividend payments will have little effect. Until the mass of workers are put to work to earn a living the payment of dividends will mean very little, if anything in bringing the country out of the depression.

This "new deal" of Roosevelt's is turning people goofy. So many are inclined to accept this patching program as genuine recovery measures, that even those without work speak for it. If the NRA really was, what they claim it to be, then why haven't the big violators of the code been punished? Why do they take the blue eagle from some small restaurant owner who can hardly exist and allow thousands of big houses to violate its provisions. Socialists admit that Roosevelt has taken some of the immediate Socialist demands and put them into being. They admit that taking children out of factories will help some, that recognizing Russia will help some, that reducing the hours of work will assist, that doing away with prohibition will help (these are planks of the last national Socialist campaign) but unless the profit system is done away with all of these will not remedy the illness of the system. Too many people still have an inadequate incomes. Too much money flows into the hands of a few. To get money into the hands of the many they will have to take it from those that have it and Roosevelt doesn't intend to do that.

Donald Richborg gave a good account and defense for Roosevelt's

"New Deal" last Saturday over the NEC radio network. Norman Thomas' reply wasn't quite as effective as we would like to hear it. Perhaps the limited time may have handicapped Thomas' reply. His booklet "The New Deal" gives a much better account of the whole question. Every Socialist should read this pamphlet so that proper answers can be given to these "new dealers" who insist that the people of the country are saved. Yes, they are saved for the capitalist system. Order your single copies from Proletarec. Price 10c. In quantities order from the National office.

The English Study Group meets Thursday, Dec. 28th, and the senior branch will hold its annual meeting Friday, Dec. 22th. We urge members to attend both meetings.

The annual Xmas Party of the Chicago SNFJ Federation was held last Sunday. The afternoon program was followed by the distribution of presents and group games by the children. At least 250 children took part. The affair was well worth the time and energy expended if nothing else, it has much agitational value.

Reports show that many corporations are beginning to earn and pay their dividends again. It's time that the depression comes to an end. Is it going to come back with dividend payments? Of course not. People who were able to buy stocks have other incomes. At least, the large percentage of stock manipulators are those that have a good deal of money. Hence, dividend payments will have little effect. Until the mass of workers are put to work to earn a living the payment of dividends will mean very little, if anything in bringing the country out of the depression.

### Labor Education at Commonwealth College

Labor colleges are few in the United States, largely because working-class youth have little money to afford going away from home to attend such a college. But one labor institution, Commonwealth College, at Mena, Ark., claims to have solved this problem. It is run on a cooperative, self-help plan.

Commonwealth has a 300-acre farm where it produces much of its food by part time work of students and teachers. Each student does a minimum of 20 hours of such "industrial" work per week and the teachers 10 hours if teaching more than one class. This pays for board, room and laundry. In addition, students pay a tuition of \$40 for a 12 week course. The teachers at Commonwealth receive no salary, except a small allowance at the College store for miscellaneous needs.

The courses given include Labor Orientation, Working-Class History, Imperialism, Proletarian Literature, Public Speaking, Journalism and the Cooperative Movement. The aim of the school is to give a complete picture of the class struggle and the various methods of working-class action: Political Action, Trade Unionism and Cooperation. The college is radical, but it is not affiliated with any party or faction.

Charlotte Moskowitz, Executive Secretary, Mena, Ark.

## The Lynch Law Rampage

By NORMAN THOMAS

Lynch law has been writing some new and terrible chapters in America. In California a mob recruited largely from speakeasies led by an eighteen-year-old boy, horribly lynches two men already under arrest for kidnapping and murder. One of them unquestionably was guilty, but there seems to be some question of the sanity of the other. Of course, of such questions mobs are the best judge! This act was applauded by Governor Rolph of California, himself a chief actor in the continued lynching of Tom Mooney.

The contagion of this sadistic terror spread. Missouri was next with a lynching. Again in the usually peaceful east shore of Maryland a mob fought with troops sent by Governor Ritchie to arrest lynching suspects that local authorities had refused to touch. The next day the court released the men the troops had arrested. Gov., Ritchie's order ceased.

Alabama was next in line, this time with a legal lynching, for that is all the latest Scottboro trials have been. If there is any justice or sem-

blance of justice in American judicial proceedings, the conviction of Patterson and Norris will be immediately overruled if for no other reason than on the basis of the judge's charge to the jury.

Against all this, of course, there is protest. But there is no sign that California will even consider impeaching that arrant law-breaker and inciter to riot, Governor Rolph. Judge and jury in Alabama simply represented the hideous race prejudice of the community. No foreign nation, not even Germany in its treatment of Jews, can quite equal our record of legal and illegal violence in the name of race and class prejudice or of mob passion. Yet with this record spread before the world we wonder that Britain and Japan do not regard our sudden interest in first building up our navy to treaty level, and then in increasing our ratio, as purely defensive acts as a lover of peace. We wonder sometimes that our protests against Hitlerism have no more effect. And we even dare to boast that there is something in America that makes us immune to Fascism.

### "SANTAS" IN DISGUISE

